

SZAKDOLGOZAT

Antal Mária Veronika

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
szakot gesztoráló intézet neve
Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

Város-vidék kapcsolatok vizsgálata Törtel és Cegléd
térségében

Belső konzulens: Dr. Koncz Gábor
egyetemi docens

Belső konzulens
intézete/tanszéke: MATE Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék- és
Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Antal Mária Veronika

Gyöngyös

2024

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1 Irodalmi áttekintés	7
1.1 Város-Vidék kapcsolata	7
1.2 A vidék fogalma, funkciói	8
1.3 A vidéki térségek funkciói	9
1.4 Vidéki térségek kategóriái.....	10
1.5 Vidék szerepe	11
1.6 Város fogalma és funkciói	12
1.6.1 Városok kialakulása.....	12
1.6.2 Urbanizáció.....	13
1.7 Város szerkezet	13
1.8 Agglomeráció.....	14
1.9 Városok típusai	14
1.9.1 Funkcióik alapján:	14
1.10 Város és vidéki fogyasztási szokások	16
1.10.1 Fogyasztási szokások.....	16
1.10.2 A társasélet színterei	16
1.10.3 A szabadidő eltöltése	17
2 Anyag és módszertan.....	18
2.1 Törtel.....	18
2.1.1 Település helyzete a településhálózatban	18
2.1.2 Természeti adottságok	19
2.1.3 Története.....	22
2.1.4 Né pessége	23
2.1.5 Település fejlődés	24
2.1.6 Egészségügy	26
2.2 Cegléd	26
2.2.1 Elhelyezkedés	26
2.2.2 Története.....	28
2.2.3 Né pessége	29
2.2.4 Humán infrastruktúrája.....	31
2.2.5 Funkciói	32
2.2.6 Oktatás.....	32

2.2.7	Területfelhasználás vizsgálata	33
3	Eredmények és értékelésük	35
4	Következtetések és javaslatok	48
5	Összefoglalás	54
6	Irodalomjegyzék	57
7	Nyilatkozatok	59
8	Mellékletek	61

Bevezetés

Azért választottam ezt a témát, mert számomra a város-vidék kapcsolata egy igazán érdekes kapcsolati rendszert mutat be. A vidéki területek folyamatos felértékelődése mellett az egész világon tapasztalt urbanizációs folyamatok újra és újra a város-vidék kapcsolatára összpontosít, mert a fáradozások ellenére egyre növekvő különbségekkel kell szembenézni a városi és vidéki térségek között. A magyarországi települések legnagyobb része vidékinek tekinthető. Ezért is van nagy jelentősége hazánkban a vidékfejlesztésnek. A fejlesztések alapja, hogy megismerjük pontosan, mit nevezünk vidéknek és hogyan határoljuk el a vidéki térségeket a városiaktól. A vidék fogalmába leggyakrabban a hétköznapi használatban az ország minden városát, falvát és tájékát értjük a főváros kivételével. Másik szempontból jelenthet olyan területet, amelyet a fekvése, domborzata, növényzete, lakossága és gazdasági jellegét nézve sajátos egységnek tekinthetünk. A város-vidék kapcsolat jelentős hatással van az életminőségre. A vidéki és a városi területek közötti különbségek a társadalmi, politikai, kulturális és gazdasági eredményekben is megmutatkoznak.

A szakdolgozati témaválasztásom szakterületét illetően egyértelműen befolyásolt az érdeklődés a város- vidék kapcsolata iránt, és inspirált a tanulmányaim során szerzett ismeretanyag. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt, amikor a város-vidék kapcsolatát tűztem ki célul. Szerettem volna ezáltal mélyebben megismerni az általam választott Törtel pozícióját a környező városokkal szemben. Cegléddel, mint járási székhellyel, ami közúton 13 km-re található, Nagykőrössel, ami 17 km-re és Szolnokkal, ami Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye vármegyeszékhelye, ami 28 km-re található Törtel településtől. Ezek alapján szerettem volna mélyebben megismerni, hogy milyen kapcsolatrendszerrel rendelkezik Törtel az alábbi településekkel szemben. Dolgozatomban a város-vidék fogalmak tisztázása után több oldalról be kívánom mutatni a vidék szerepét, lényegét és kapcsolódását a közeli városokkal szemben.

A vidékiség sokat hangoztatott jellemzője a jobb környezeti minőség, a nagyobb zöldfelületi arány. Ez nyilvánvalóan befolyásolja a vidék által betölthető funkciókat és ezen keresztül kapcsolatát a városi térségekkel is. Megvizsgáltam a város-vidék kapcsolatokról szóló elméleteket történetiségükben, hogy látszanak azok a folyamatok, ahogyan ezek az elméletek kialakultak, az esetleges különbségek az általam választott város és vidék között. A dolgozatomban egy helyspecifikus kérdőíves vizsgálatot végzek, ami nagyon érdekes megközelítést nyújt a törteli lakosok szolgáltatásigényeinek és a környező városokkal való

kapcsolatuknak a megértéséhez. A község és város közötti különbségek tényleg nem mindig egyértelműek, és gyakran függenek olyan tényezőktől, amelyek nehezen mérhetőek vagy definiálhatóak. Az, hogy a községek bizonyos mértékben hordozzák a városok sajátosságait, és hogy a városoknak is vannak falvakra jellemző vonásai, rámutat arra, hogy a települések közötti határok egyre inkább elmosódnak. Ez különösen igaz lehet a szolgáltatások terén, ahol a nem helyben dolgozó lakosok gyakran a munkahelyükön vagy annak közelében veszik igénybe a különböző szolgáltatásokat, ami befolyásolhatja a helyi gazdaságot és a közösségi életet. A dolgozatban végzett kutatás fontos betekintést nyújthat abba, hogyan alakulnak a helyi szolgáltatások és a lakosok igényei, valamint, hogy milyen stratégiákat lehetne alkalmazni a helyi szükségletek jobb kiszolgálása érdekében. Ez a tudás segíthet a döntéshozóknak és a helyi vállalkozásoknak a szolgáltatások fejlesztésében és a település vonzerejének növelésében.

A kérdőív által vizsgált Törtel-Cegléd-Nagykörös-Szolnok kapcsolat elemzése fontos információkat szolgáltat a helyi szolgáltatások igénybevételéről és a környező városokkal való interakcióról. A szolgáltatások elérhetősége Törtelen belül megfelelő lehet, de amennyiben hiányosságok merülnek fel, a lakosok valószínűleg a legközelebbi nagyobb településeken – mint Cegléd, Nagykörös vagy Szolnok – keresnek megoldást. A közintézmények, így a bölcsőde, óvoda és általános iskola igénybevétele szintén fontos kérdés. A helyben élők döntése, hogy helyi vagy más településen található intézményeket választanak, befolyásolhatja a település demográfiai és gazdasági jövőjét. A választások mögött álló okok megértése segíthet a helyi döntéshozóknak a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésében, hogy vonzóbbá tegyék a települést a fiatal családok számára és megőrizték a meglévő lakosságot. A kérdőíves kutatás eredményei alapján érdemes lehet további lépéseket megfontolni a helyi szolgáltatások fejlesztésére, a közlekedési kapcsolatok javítására, és a közintézmények minőségének növelésére, hogy a lakosok számára Törtel maradjon az elsődleges választás.

1 Irodalmi áttekintés

1.1 Város-Vidék kapcsolata

A város-vidék kapcsolata egy rendkívül fontos és összetett téma a társadalom és a gazdaság szempontjából. Ez a kapcsolat a városok és a vidéki területek közötti kölcsönös függőségen alapul, és kihat az emberek életére, a gazdasági fejlődésre, valamint a környezetre is.

1. Gazdasági kapcsolatok: A városok és a vidéki területek közötti gazdasági kapcsolatok számos formában megjelenhetnek. A városok gyakran az ipari és kereskedelmi központok, míg a vidéki területek az agrárgazdaság és más termelési tevékenységek központjai lehetnek. A városok fogyasztják a vidéki területekről származó élelmiszereket és más termékeket, míg a vidéki területek gyakran biztosítják a városoknak az alapvető nyersanyagokat és erőforrásokat.
2. Munkaerőpiac: Sok vidéki lakos a városokban talál munkát, mivel ott nagyobbak a foglalkoztatási lehetőségek. Ez a migráció a városokban gyakran munkaerőhiányhoz vezethet, míg a vidéki területeken munkaerőhiány léphet fel.
3. Infrastruktúra és szolgáltatások: A városok általában jobb infrastruktúrával és szolgáltatásokkal rendelkeznek, mint a vidéki területek. Ennek eredményeként a vidéki lakosok gyakran utaznak a városokba egészségügyi ellátásért, oktatásért és egyéb szolgáltatásokért.
4. Környezeti hatások: A városok jelentős környezeti hatással bírnak a körülöttük lévő vidéki területekre. A városi ipar, közlekedés és fogyasztás nagyobb mértékben szennyezi a környezetet, ami negatív hatással lehet a közeli vidéki területekre is.
5. Kulturális kapcsolatok és identitás: A városok és a vidéki területek kulturális különbségei és hasonlóságai is fontos szerepet játszanak a város-vidék kapcsolatokban. Az életstílus, hagyományok és értékrendek változhatnak a két környezet között, de gyakran kölcsönhatásban vannak egymással.

Fontos az egyensúly fenntartása és a kölcsönös előnyök kihasználása a városok és a vidéki területek között annak érdekében, hogy fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés valósulhasson meg. A város-vidék kapcsolatokat átfogó tervezéssel és politikai intézkedésekkel kell támogatni annak érdekében, hogy mindkét környezet fejlődése és jóléte előmozdítható legyen. (Howard, 1965)

Város és vidék gyakran két külön világgént jelenik meg, két különböző lakóhellyel, ahol teljesen különböző életet lehet élni.

1. táblázat – Város és vidék kapcsolat

Jellemző	Város	Vidék
jövedelem	magasabb	alacsonyabb
munkahely	sokrétű, időjárástól részben független	minimális, időjárásnak kitett
munkahely-lakóhely távolsága	kicsi	nagy
előrehaladási lehetőség	gyorsabb	lassúbb
lakhatás/ lakbér	magasabb	részben alacsonyabb
ház/ lakás árak	magasabbak	alacsonyabbak
társas élet, szórakozási lehetőségek	több	ritkább
elmagányosodás	tömeges	ritkább
napfény	kevesebb	több
levegő	szennyezett	tiszta
tájkép	minimális	jelentős, szép

Forrás: Város és vidék E. Howard leírása (Howard, 1965) alapján (saját szerkesztés)

1.2 A vidék fogalma, funkciói

Számos definíció létezik a vidék megfogalmazására, függően attól, hogy földrajzi, szociális, gazdasági vagy kulturális szemszögből vizsgáljuk. Más-más földrajzi lefedettség különböző megfogalmazást eredményez. A vidékfogalom megalkotását nehezíti, hogy a vidék magába foglaló tér az urbanizáció során folyamatosan változik. Változik egyaránt térben és időben. A „vidék” egyszerre jelent homogén területet földrajzi szempontok szerint, valamint tájat, tájegységet, fővároson kívüli területet. A nemzetközi szakirodalomban elterjedt „rurális” szóval is jellemezhetjük a vidéket. A rurális térségek meghatározásánál jelentős szerepet kapott a népsűrűségi mutató. A rurális felső határt az EU-ban 100fő/km²-ben, OECD 150 fő/km²-ben, határozta meg (Csatári Bálint, 1996) ennek értelmében a falusias térségeket lefedő vidék fogalmába már nem fér bele minden falu, de a kisvárosok helyet kapnak benne. A kulturális megfogalmazásban a modernizáció központjától távolabb eső területet jelenti a vidék. A vidék fogalmának meghatározásához szükségünk van a releváns földrajzi

egységekre és a földrajzi egységek sajátosságait leíró információkra. Megfogalmazható továbbá a centrum-periféria tekintetéből is. A vidék a gazdasági fejlődés centrumaitól távolabb eső, növekedési centrumoktól, tengelyektől különböző perifériákat jelent. A vidék a város alárendeltjeként jelenik meg, ezáltal kijelenthető, hogy minden városnak van vidékelegjobb esetben kisvárosok is tartoznak – illetve minden vidéknek kell, hogy legyen városa.

Különböző mutatószámok alapján is megfogalmazták a vidékiséget, ennek alapján Kovács (1998) azokat a térségeket tekinti vidéknek, amelyek az alábbi öt feltétel közül négynek megfelelnek:

- Az ezer lakosra jutó őstermelők száma több mint 120 fő.
- A lakosság több mint 50%-a 120 fő/km² népsűrűség alatti településen él.
- A népsűrűség kisebb, mint 80 fő/km²

A statisztikai gyakorlat nem ismeri a vidék fogalmát, a települések közigazgatási besorolását használja, mely szerint a következő településformákat határozza meg:

- Község (önálló, saját arculata van, képes önkormányzat alakításra és helyi közügyei ellátására)
- Nagyközség (területén legalább 5000 lakos él, ill. a helyi önkormányzati 1990. évi LXV. törvény hatályba lépésekor már nagyközség volt)
- Falu (a mezőgazdasági munka jellegzetes településformája) (Kovács, 2012).

1.3 A vidéki térségek funkciói

Az egész társadalom számára fontosak a vidéki térségek, amelyek napjainkra már teljesen átalakultak és más funkciókat látnak el. A vidéki funkciókban történő változások összefüggésben vannak a vidéki társadalom és gazdaság változásaival. Ezek a változások három részben mutatkoznak be.

Melyek a következők:

1. a vidéki gazdaság szerkezetének átalakulása
2. a vidéki társadalom szerkezetének átalakulása
3. a területi differenciálódás és közeledés

Három funkciót különítünk el, melyeket az alábbi táblázat tartalmaz:

2. táblázat – Vidéki térségek funkciói

Gazdasági funkciók	- álláslehetőség biztosítása - megfelelő mennyiségű élelmiszer - turizmus fejlesztés - gazdálkodó családok bevételei - megújítható nyersanyagok, energiaforrások - tér a mikro-, kis-, és középvállalkozásoknak
Ökológia	- természeti tényezők megóvása - biológiai változatosság megőrzése - vadon élő állatok védelme - növények védelme
Társadalmi és kulturális	- közösségi és kulturális értékek megőrzése - falusi közösségek értékeinek megtartása, helyi egyesületek megőrzése - városi lakosok s falun élők kapcsolatainak fejlesztése

Forrás: G. Fekete Éva (2013) (saját szerkesztés)

A vidék funkciói és szerepei között az élelmiszerellátás minősége és megbízhatósága befolyásolható a mezőgazdaságon keresztül, a természeti erőforrások, a biodiverzitás fenntartás is szerepel. Ezáltal már megjelenik a városhoz közel lévő vidéki térségek vonzóbbá válása, mint lakóhelyként, mint szabadidős tevékenység színtereként. (G. Fekete Éva, 2013)

1.4 Vidéki térségek kategóriái

A nemzetgazdaságba történő beilleszkedését a vidéki térségekben az OECD alapján kategorizálják. Ennek meghatározása a demográfiai helyzetet, gazdasági tevékenységet és az infrastrukturális fejlettséget vette figyelembe.

OECD alapján 3 kategória került meghatározásra:

1. Gazdaságilag integrált térségek: jellemzője a növekvő lakosságszám, nagyvárosok, fejlett gazdasági központok helyezkednek el általában
2. Köztes vidéki térségek: gazdasági központoktól távol helyezkednek el, jók a mezőgazdasághoz szükséges feltételek
3. Periférikus vidéki térségek: alacsony népsűrűség, romló demográfiai szerkezet, kedvezőtlenek a mezőgazdasági termelés feltételei, vidékfejlesztés számára kihívást jelentenek

A vidékfejlesztés alapja a természeti és a humán erőforrások lehető legnagyobb mértékű felhasználása. A folyamat legnagyobb akadály a centrumtól távolabb eső térségek erőforrásainak szükségessége.

1.5 Vidék szerepe

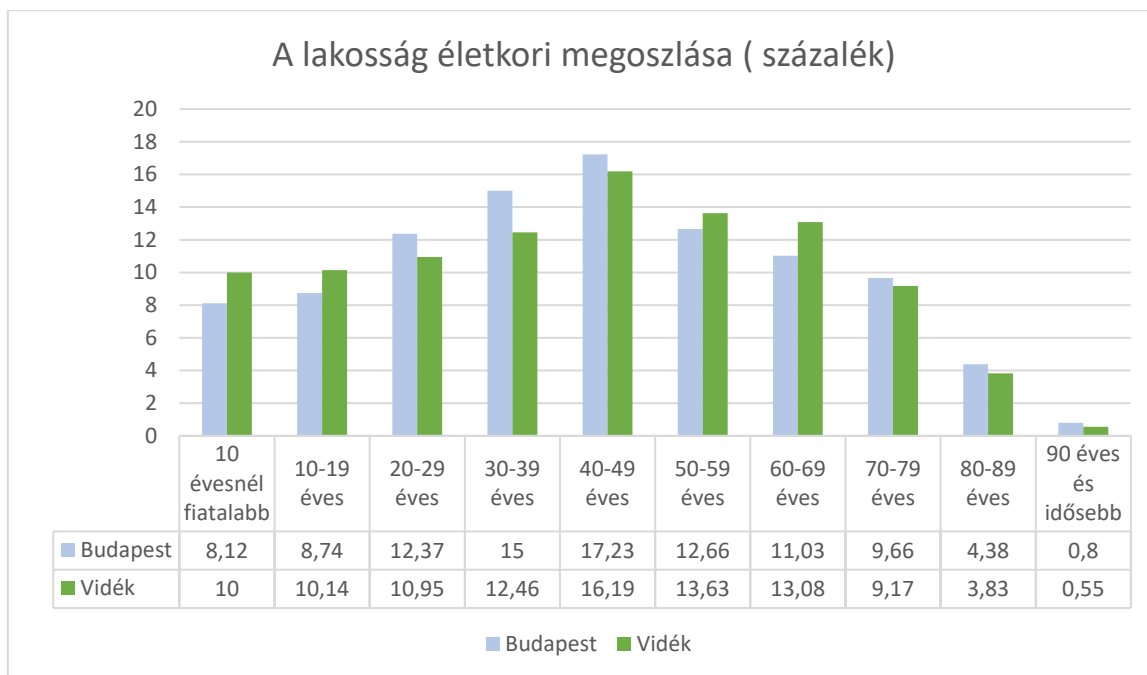
A térség funkciójának és jellegének megváltozása a mezőgazdasági és a parasztság kategóriáinak egymástól való eltávolodásával jellemezhető. A vidéki gazdaság és társadalom változásai szoros összefüggésben vannak a vidéki funkciók átalakulásával. A vidéki gazdaság és társadalom szerkezetének átalakulása, valamint a területi differenciálódás és a közeledés dimenzióiban mutatkoznak meg.

A mezőgazdaság háttérbe szorulását a vidéki gazdaság átalakulását jelenti. A vidéken élők még folytatnak mezőgazdasági tevékenységet, de ez már csak családi ellátásra, úgynevezett háztáji módon teszik. Piaci szereplést már nem jelent. (G. Fekete Éva, 2013)

Vidéki lakosság aránya a fővárossal szemben

Budapesten 2022 októberében, a népszámlálás idején 1 685 342 ember élt, vidéken ugyanekkor 7 918 292-en laktak.

A központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2022-es népszámlálási adatai alapján a 19 évesnél fiatalabbak aránya jóval magasabb vidéken, mint a fővárosban. A 20 éven felülieknél már ez a tendencia megfordult, itt már jóval többen élnek a fővárosban, mint vidéken. Az 50 és 69 év közöttiek aránya nagyobb vidéken, de 70 és 90 év felettiek aránya magasabb Budapesten. Vélhetően, mert a fővárosban magasabb a várható élettartam, mint vidéken. (internet 6) (1. ábra)

1. ábra – A lakosság életkori megoszlása

(Forrás: hvg.hu – saját szerkesztés)

1.6 Város fogalma és funkciói

1.6.1 Városok kialakulása

Az ókori Mezopotámiában i. e. 4000 körül jöttek létre az első városok. Kezdetben ezek a városok nagymértékben a mezőgazdasági termelésre támaszkodtak, de idővel a közigazgatás, a vallás és a kereskedelem központjaivá is fejlődtek. A középkorban a városok növekedését a kereskedelmi útvonalak bővülése és a mezőgazdasági termelés növekedése okozta, ami árufelesleghez vezetett. Az ipari forradalmat követően a városi táj virágzott, mivel a meglévő városok és nagyvárosok egyaránt bővültek, és újak jöttek létre. A városi területek növekedését a népesség növekedése kísérte. (internet 7)

A város fogalma gyakran nem egyértelmű, és többféleképpen értelmezhető. Általában a városokat központi funkciókkal rendelkező, népes településeknek tekintik. Ezek jellemzően sűrűn lakott területek, ahol ipari, kereskedelmi és lakóövezetek keverednek. A városok központi szerepet játszanak a területi munkamegosztásban, és gyakran jelentős kulturális, ipari és kereskedelmi jelentőséggel bírnak. A városok gyakran kutatási területként szolgálnak számos tudományág számára, beleértve a történelemtudományt, szociológiát, orvostudományt, mérnöki tudományokat (például várostervezés/urbanisztika), közgazdaságtant és a természettudományokat. A városok és a falvak közötti különbség nem

csak a méretben vagy a lakosság számában rejlik, hanem a funkcióban is. A városok jellemzően ipari és kereskedelmi tevékenységekre specializálódnak, míg a falvak általában agrár jellegűek. A városok jogállása is különleges, és gyakran törvények határozzák meg. (internet 7)

Jogi és közigazgatási szempontból szabályozzák a várossá nyilvánítást. Az Önkormányzati törvény szerinti „térségi szerep” és fejlettségben az „átlagos városi szint” (Mötv., 104.§) alapján történő elkülönítést teszi pontosabbá a területszervezési eljárásról szóló kormányrendelet (321/2012.Korm.rendelet, 13-15.§), miszerint jelenleg egy új városnak legalább tízezer fős lakossága és az azt megelőző öt évben folyamatosan emelkedett, és a településen dolgozók legalább 20%-a más településről jár be dolgozni.

1.6.2 Urbanizáció

Az urbanizáció a városok számának és méretének, valamint a városi területeken élő népesség arányának növekedése. Ez az ipari forradalom óta jelentős tendencia, és még mindig tart. Jelenleg a fejlődő országok lakosságának mindössze 6-7%-a él városokban, míg a fejlett országok lakosságának 70-80%-a városi területeken. Emellett megfigyelhető az "ellenurbanizáció" tendenciája, amikor az emberek elhagyják a zsúfolt városokat, hogy vidéken éljenek. Jelenleg a világ népességének mintegy fele városi területeken él.

Az városiasodás azt a folyamatot jelenti, amikor a vidéki települések átalakulnak, és egyre inkább a városokhoz hasonlóvá válnak, mind külső megjelenésük (például építkezés, gazdasági tevékenység és szolgáltatások), mind pedig a lakosok életmódja és kulturális szokásai tekintetében. (internet 7)

1.7 Város szerkezet

A városok belső struktúrája a szociális munkamegosztás térbeli rendjét tükrözi, továbbá jellemzően övezetes elrendeződést mutat:

- belső munkahelyöv (városcentrum=city): állami, továbbá közigazgatási szervek, pénzintézetek, üzletek, oktatási, kulturális intézmények, irodák
- belső lakóöv: sűrű beépítésű terület, sokemeletes bérházakkal (ezt az övet érinti leginkább a slumosodás - a lakóépületek műszaki állapotának leromlása)
- külső munkahelyöv: nagy helyigényű pályaudvarok, ipari üzemek, raktárak, sporttelepek, laktanyák, kikötők, hűtőházak
- külső lakóöv: város peremi nagy lakótelepek, kertvárosi részek, családi házak

A város növekedésével új, helyi központok is létrejönnek a különböző övekben. (internet 9)

1.8 Agglomeráció

Agglomeráció: A nagyvárosok előterében kialakuló település-, továbbá népességkoncentráció, mely területi - ökonómiai egységet alkot, a települések egymással szoros kapcsolatban állnak. Az agglomeráció központja a centrum-, esetleg magtelepülés, melynek környezetében kialakulnak a bolygóvárosok: munkahely funkciójú kisebb városok, amik ipari tevékenységükkel tehermentesítik a nagyvárost, legfőképpen ipari üzemek, raktárak, kereskedelmi vállalatok találhatók itt.

Alvóvárosok: lakhely funkciójú városok, amik népessége a központban, esetleg a közeli bolygóvárosban dolgozik. Az agglomeráció lehet egyközpontú (monocentrikus), pl.: London, Párizs, Budapest, Moszkva, valamint többközpontú (policentrikus), pl.: Ruhr-vidék, Randstad, Donyecmedence, Szilézia. Megalopolisz (óriásváros vagy mammutváros): az agglomerációk fejlődésével, bővülésével, továbbá összeolvadásával agglomerációs zónák, esetleg megalopoliszok alakulnak ki, pl.: Amerikai Egyesült Államok keleti part Boston - Washington (700 km hosszú, 80 millió lakos), Japán: Tokió - Nagoja - Osaka - Kobe. Szuburbia (előváros): az agglomerációt gyűrűszerűen körülvevő, a közlekedési vonalakhoz kapcsolódó, családi házakból álló kertvárosi lakótelepülések. Interior (belső) lakónegyedeikben a lakosság differenciáltan helyezkedik el pl.: USA, Nyugat-Európa nagyvárosai környékén. (internet 10)

1.9 Városok típusai

1.9.1 Funkcióik alapján:

- Világváros (metropolisz): nemzetközi jelentőségű politikai, adminisztratív, gazdaságirányító, ipari, pénzügyi, kereskedelmi, közlekedési, szakszerű, kulturális centrum. Hatósugara az állam nemzetközi helyzetétől függ, pl.: New York, Párizs, London, Tokió.
- Országos jelentőségű város: sokféle funkciójú, de kisebb (országnyi) vonzáskörzetű város, pl.: San Francisco, München.
- Kereskedelmi, valamint közlekedési központ: útvonalak találkozásánál, tengerpartokon létrejött városok, pl.: Rotterdam, Hamburg, Marseille.
- Ipari központ: legfőképpen ipari tevékenységgel foglalkozó város
- Mezőváros: lakóinak jelentős szegmense a mezőgazdaságból él

- Egyéb városok: pl.: egyetemi-, üdülő-, fürdő-város, szórakoztató központok, vallási központok.
- Méret alapján: nagyváros, középváros, kisváros

A városok számos funkciót töltenek be, amik közül egy-két a következő:

- Lokális funkció: saját lakosságának kielégítését szolgálja
- Központi funkció: nem csupán saját lakosságát, hanem a környező települések népességét is szolgálja (pl. ügyintézés, munkahelyek, bevásárlóközpontok stb.)
- Vonzáskörzet: a város által ellátott terület

A városok körét a különféle országokban más-más szempontok alapján határozzák meg. Van, ahol a lélekszám a döntő, máshol a funkció számít.

- Ipari funkció: A városok sok esetben ipari központok, ahol a gyártás, továbbá a termelés koncentrálódik. Az ipari tevékenység lehetővé teszi a városok részére, hogy gazdaságilag növekedjenek, továbbá munkahelyeket teremtsenek.
- Kereskedelmi funkció: A városok kereskedelmi csomópontok, ahol az áruk, valamint szolgáltatások cseréje következik be. A városokban található üzletek, piacok, ezen kívül bevásárlóközpontok lehetővé teszik a népesség részére, hogy hozzáférjenek a szükséges termékekhez, továbbá szolgáltatásokhoz.
- Közigazgatási funkció: A városok sok esetben szolgálnak a kormányzati tevékenységek központjaként. Itt található a kormányzati irodák, bíróságok, valamint más közigazgatási intézmények.
- Egészségügyi funkció: A városokban található a kórházak, klinikák, továbbá egyéb egészségügyi intézmények, amik az egészségügyi ellátást biztosítják a népesség részére.
- Oktatási funkció: A városokban található az iskolák, főiskolák, továbbá egyetemek, amik az oktatást, továbbá a képzést biztosítják a népesség részére.
- Kulturális funkció: A városok kulturális központok, ahol a művészet, a zene, a színház, továbbá más kulturális tevékenységek virágzanak. A múzeumok, galériák, színházak, ezen kívül koncerttermek mind hozzájárulnak a város kulturális életéhez.
- Szervezési, ezen kívül irányítási funkció: A városok sok esetben szolgálnak a tervezési, valamint irányítási tevékenységek központjaként. Itt található a vállalatok központjai, a pénzügyi intézmények, ezen kívül a szervezetek, amik irányítják, továbbá szervezik a városi életet. (internet 7)

Ezek a funkciók teszik a várost egy behatárolt terület központjává, valamint befolyásolják vonzáskörzetének kiterjedését. (internet 10)

1.10 Város és vidéki fogyasztási szokások

1.10.1 Fogyasztási szokások

A városi és vidéki életvitel közötti különbségek jelentősen befolyásolhatják a fogyasztói szokásokat. A városi lakosok gyakran könnyebben hozzáférnek a szolgáltatásokhoz és termékekhez, míg a vidéki lakosoknak gyakran nagyobb távolságokat kell megtenniük a szükséges termékek beszerzéséhez. Egy tanulmány szerint azonban nincsenek jelentős különbségek a városi és vidéki fogyasztók fenntartható fogyasztási szintjei és motivációi között. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők közé tartozik a megtakarítás iránti hozzáállás, a szubjektív normák, a viselkedési kontroll érzete, az egyéni preferenciák, a nyilvános média hatása, a gazdasági érték észlelése és az erkölcsi kötelezettség érzése, amelyek mind hozzájárulnak a fenntartható vásárlási magatartás kialakulásához, a szociodemográfiai változók moderáló hatásával.

Ez azt jelenti, hogy bár a városi és vidéki környezet különböző lehetőségeket és kihívásokat kínál, a fenntartható fogyasztásra való hajlandóság hasonló lehet mindkét csoportban. A fogyasztói döntéseket befolyásoló tényezők közös megértése segíthet a vállalatoknak és a politikai döntéshozóknak jobban megcélozni az intézkedéseiket és kommunikációjukat.

1.10.2 A társasélet színterei

A városi és vidéki környezetek közötti társas interakciókban valóban megfigyelhetők különbségek. A nagyvárosi környezet, mint Budapest, lehetőséget ad arra, hogy az emberek rövid idő alatt sok másik emberrel kerüljenek kapcsolatba, még ha ezek a találkozások gyakran csak felületesek is. A tömegközlekedési eszközökön, mint a metró vagy a busz, az emberek gyakran csak egymás mellett utaznak, anélkül, hogy közvetlen interakciót kezdeményeznének. Ezzel szemben a vidéki közösségekben a társas kapcsolatok gyakran szorosabbak és mélyebbek. A kisebb lélekszámú településeken az emberek jobban ismerik egymást, és a közösségi élet nagyobb szerepet játszik a mindennapokban. A vidéki lakosok gyakran nagyobb hangsúlyt fektetnek a családi és szomszédági kapcsolatokra, míg a városiaknál a baráti és munkahelyi kapcsolatok lehetnek meghatározóbbak. A különböző társas interakciók hatása a közérzetre és a mentális egészségre is eltérő lehet. Egyes kutatások szerint a társas tőke és a depresszió közötti kapcsolatban vannak olyan különbségek, amelyek a városi és vidéki környezetek között változnak. Az ilyen jellegű

kutatások segíthetnek jobban megérteni, hogy a különböző környezetek hogyan befolyásolják az emberek társas viselkedését és közérzetét.

1.10.3 A szabadidő eltöltése

A városi és vidéki életvitel közötti különbségek csökkennek, és ez a szabadidős tevékenységek terén is megmutatkozik. A vidékiek egyre inkább hozzáférnek olyan szabadidős lehetőségekhez, amelyek korábban inkább csak a városiak számára voltak elérhetők, míg a városi lakosok is egyre több időt töltenek a városokon kívüli tevékenységekkel. A televíziózás továbbra is fontos szerepet tölt be mindkét életmódban, mint szabadidős tevékenység. Egy tanulmány szerint a televízió nézése növekszik az életkorral, különösen a városi területeken élők körében. Ez azt jelenti, hogy a televíziózás továbbra is jelentős hatással van az emberek szabadidejének eltöltésére, és ez a trend várhatóan folytatódni fog. A szabadidő eltöltésének módjai azonban változhatnak a jövőben, különösen a digitális technológiák terjedésével és a társadalmi változásokkal. A városi és vidéki lakosok egyre inkább részesülnek az online szórakozási lehetőségekben, mint például a streaming szolgáltatásokban, amelyek alternatívát kínálhatnak a hagyományos televíziózás mellett. Ez a változás lehetőséget adhat az embereknek arra, hogy szabadidejüket sokszínűbben és személyre szabottabban töltsék el.

(Forrás: <https://www.marlpont.nl/tortel-terkep.html>)

Ceglédi járás

A Közép-Magyarországi Régió legnagyobb területű kistérsége (1234 km²). 15 település alkotja. A települések összes területe 123395 hektár, ami Pest vármegye területének 19,3%-a. Elhelyezkedését tekintve a Duna-Tisza közti sík vidékéhez tartozik, azon belül két kistáj találkozásánál fekszik, melyek közül nagyobb része a Pilis-Alpári homokhát, míg kisebb részt a Gerje-Perje-sík kistájhoz sorolható. (internet 1)

2.1.2 Természeti adottságok

Törtel régi kun település Pest vármegye délkeleti részén, Cegléd és Abony, Nagykőrös városok, valamint Kőröstetétlen, Jászkarajenő, Kocsér, Nyársapáti községek gyűrűjének közepén fekszik. A Ceglédi kistérséghez (Ceglédi Többcélú Kistérségi Társulás tagja) tartozó település a Cegléd-Vezseny és Nagykőrös-Abony közötti közlekedési utak kereszteződésénél található. A településre jellemző, hogy a szomszédos Kiskunsághoz hasonlóan a község határában számos lakott, egymástól látástávolságban (negyedórányi járásra) lévő tanya, major található. Törtel külterületét 11 dűlő tagolja. (Búbos-, Mankós-, Nádas-, vízjárás-, Kákás-, Ernyő-, Czakó-, Ludas-, Újosztály-, Besnyő-, Nyilas dűlő). A település közigazgatási területe 8416.2703 ha. Ebből külterület 8048,9993 ha, a belterület 335,4589 ha, a zártkert 31,8121 ha területű. (Kiszelovics és Társa, 2012)

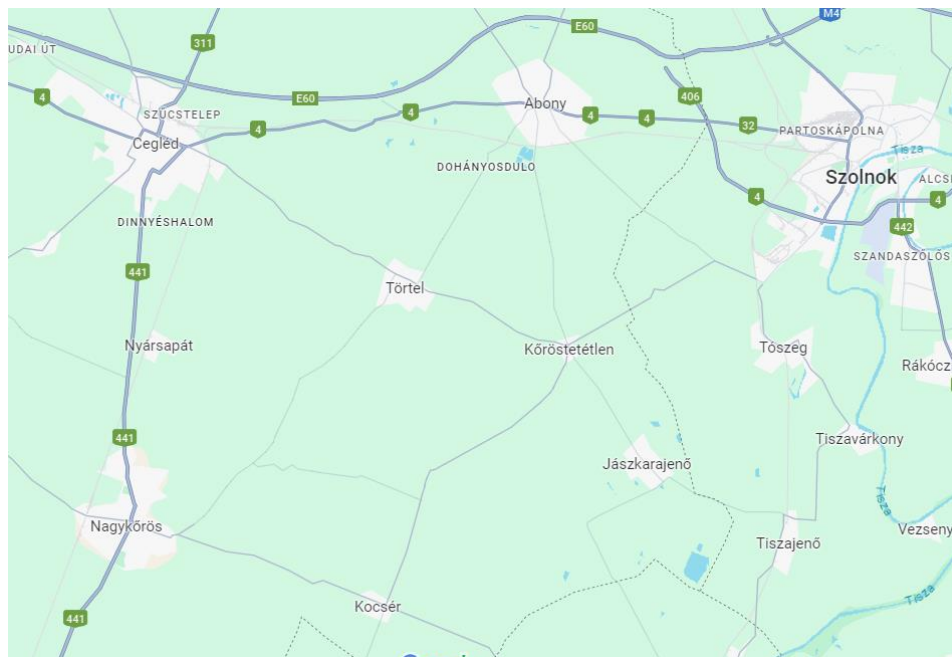
A több ezeréves települést már avarok, szarmaták, rómaiak, hunok is lakták. A népvándorlás korának szinte minden népe hagyott hátra előkerült régészeti leleteket. (Tiberius ezüstérme, hun áldozati üst, lovas kultúrából való női és férfi sír, templomromok és feltárt Árpád-kori temetők). Hagyományokkal rendelkeznek az itt élők az állattartásban, földművelésben, a kertgazdaságok művelésében, a gyümölcstermesztésben és az ezekhez kapcsolódó kézművességben. A település táji értékeihez tartoznak az élő tanyák, ahol az ember és természet harmonikus egysége még fellelhető. Jelenleg elsősorban a mezőgazdasági tájhasználat (szántóföldi művelés, állattartás, kertgazdálkodás), az erdőgazdálkodás (fa és papíripari alapanyagként ültetett erdők), és a vízgazdálkodás alá eső területek (csatornák), valamint a mezőgazdasághoz köthető szolgáltatási célú gazdasági tevékenység, jellemzik a település igazgatási területének hasznosítását. (internet 8)

Törtel hagyományaiban legeltető-állattartó település. A lakott tanyák elsősorban a külterületi országos utak (Nagykőrösi út, Ceglédi út) mellett és a jelentősebb dűlőutak mentén,

tanyatelkekkel és a sűrűbben lakott részeken utcás részt alkotva helyezkednek el szinte a teljes igazgatási terület behálózva. A község külterületén nagyobb kiterjedésű majorokban korábban Dózsa Mgtsz. nagyüzemi állattartás folyt (szarvasmarha, juh). A közelmúlt előnytelen gazdasági környezetváltozásának következtében egyre több az üresen álló, vagy alig kihasznált gazdasági épület a határban bizonytalanná, elhanyagoltá téve a tájképi látványt. Nem használatosak a Rákóczi Mg Tsz. volt sertés- és marhatartó telepei, a korábbi mezőgazdasági majoroknak csak gépudvarát, terménytároló silóit, takarmánytárolóit használják (gabonátárolás: Közép – Magyarországi Gazdák Szövetkezete, Praktika Kft., valamint kiscigzák telephelyeiként szolgál. Jelentős állatlétszámú állattartás jelenleg a nagykörösi út mentén lévő Dél–Pest Megyei Mezőgazdasági Zrt. (Ságvári–telep, szarvasmarhatartás, tehenészet állatok száma: 900 db tehén, 200 db borjú, 120 db növendék) és a Kerék telepen a Ludas dűlőben állattenyésztéstehenészeti telep, állatok száma: 270 db tehén, 200 db borjú), Jalsoviczky-major szarvasmarha–telep, valamint nagyobb tanyákon működnek állattartó helyek. (internet 8)

Közlekedési tájhasználat

A község település-földrajzi helyzete kedvező. Törtel a környező városokat, településeket összekötő utak csomópontjában fejlődött. a szomszédos településekkel Abony 9,9 km és Nagykörös 14,5 km, Cegléd 11,9 km, távolságban, valamint Köröstétlennel burkolt közlekedési utak kötik össze. Cegléddel, Köröstétlennel a 4609. jelű összekötő út, Abonnyal és Nagykörössel a 4611. jelű összekötő út fűzi össze. A településen vasútvonal nem halad át. A Budapest-Szolnok-Debrecen-Záhony vasútvonalat Cegléden vagy Abonyon keresztül érhetik el az itt élők. A tömegközlekedést a Cegléd-Jászkarajenő-Cegléd között közlekedő autóbuszjáratok bonyolítják le. Legjobban megközelíthető vasútállomása Cegléd. Északon Abonnyal, keleten Köröstétlennel, Jászkarajenővel, délen Kocsérral, Nagykörössel, Nyársapáttal, nyugaton Cegléddel határos. Törtel község belterületétől 2,80 km. távolságra fog megépülni délkeleti irányban a magasabb rendű tervekben szereplő nyomvonal szerint. Törtel község a „B” tervezési osztályú kategóriába sorolható, mivel a települést érinti az országos jelentőségű közlekedési hálózat. (internet 8)

2. ábra - Törtel elhelyezkedése
(Forrás: Google Maps)

Törtel és térsége társadalmi-gazdasági szempontból egyaránt az ország elmaradottabb térségei közé tartozik, mely kifejezésre jut az alacsony vállalkozási aktivitásban, a tőkeszegénységben, az alacsony ipari foglalkoztatottságban, a képzett munkaerő alacsony arányában, valamint az ipari termelés alacsony technológiai színvonalában. A térség felzárkóztatása érdekében tehát kulcsfontosságú a tőkeabszorpciós képesség, illetve a helyi gazdaság versenyképességének javítása, különös tekintettel a munkahelyteremtő beruházásokra és a gazdaság fejlődését elősegítő infrastrukturális fejlesztésekre. A település jelenlegi kedvezőtlen helyzetéből kitörési pontot jelenthet a munkahelyteremtő beruházások megvalósítása. Demográfiai szempontból egyrészt a munkahelyteremtés, másrészt a rendezett, kulturált lakókörnyezet, és a település megközelítési lehetőségének fejlesztése indukál változást. Törtel település célja, hogy bekerüljön az ország gazdaság véráramába. A település jövőképe, hogy Törtel térségi szerepkörében megerősödött, prosperáló gazdasággal bíró, stabil népességmegtartó képességű település legyen. A helyi gazdaság versenyképes, korszerű szerkezetű és magas jövedelemtermelő képességű legyen, a mezőgazdasági fejlődjön, az állattartó nagy telepek tovább működjenek és újabb állattartó gazdaságok jöjjenek létre, továbbá megvalósuljon a település tőkevonzó képességének erősítése. A legfontosabb prioritás a helyi gazdaság fejlesztése. Népességmegtartás területén a település szeretné elérni, hogy a népességszám továbbra is stagnáljon, majd növekedjen. A népesség gazdasági aktivitása az elmúlt évtizedekben jelentősen csökkent, és Törtelen ez a

kistérségi, illetve a vármegyei adatok alatt van. Jelentős a munkanélküli álláskeresők száma, akik jellemzően alacsony iskolai végzettségűek. Az önkormányzat folyamatosan a közmunkaprogram és a startmunka program révén igyekszik részükre munkát és jövedelmet biztosítani. A későbbiekben is az országos program adta lehetőségeket foglalkoztatás terén ki kell aknázni, valamint az önellátóvá válásra kell törekedni. A helyi gazdaság beindításához tőkeerős befektetőkre és piaci kapcsolatokra van szükség. A gazdaság beindítása kedvezően hatna az egyéb gazdasági - társadalmi folyamatokra, így a munkanélküliség aránya csökkenne, a településen a jövedelmi viszonyok emelkednének, amely kedvezően hatna a településképre és vonzóvá válna a település a letelepedni szándékozóknak. (Kiszelovics és Társa, 2012)

2.1.3 Története

Az 1690. évi első összeírás a kun puszták között sorolta fel. Törtel benépesítése 1740. és 1760. között történt. 1761-ben már 50 család él Törtelen. Ezek nagyrészt a Balogh család más birtokairól jöttek ide a jobb élet reményében majorsági jobbágynak, zsellérnek. Az új település erősségét igazolja az a tény, hogy 1765-ben kápolnát szenteltek fel itt. A feljegyzés szerint ezt a kápolnát a régi templom romjaiból építették, ami igazolja, hogy itt a török idők előtt és elején népes település volt. A betelepítés után gyorsan fejlődik, 1780. táján már falu. Az 1784-87. között végzett első népszámlálás adatai szerint a házak száma 73, a családoké 125, a lakosság száma 758 fő, a nemeseké 50, zselléréké 157, egyéb 21 fő. 1828-ban már 165 házat írtak össze. A község határáról az első részletes térképet 1780-1790. között készítette Balla Gergely nagykőrösi mérnök. Ez az akkori birtokviszonyokról és birtokosokról is tájékoztat. A terület nagy részét 10 földbirtokos uralta. A „belsőség” 32 részre /részben kertek, részben faluhely/, a külterület 63 részre volt osztva. A lakosság száma 1831-ben elérte az 1573 főt. Ebben az évben a pestis járvány a községet is sújtotta. A szabadságharc utáni évtizedekről alig van adatunk. Az 1858. és 1861. évi egyházközségi jelentésekből tudjuk, hogy a lakosság száma 1660, illetőleg 2100 fő volt. A község újra telepítésétől eltelt 120 év alatt a lakosság száma megháromszorozódott. A legmagasabb létszámot az 1960. évi mutatta ki. Ettől kezdve fokozatos és jelentős számú a csökkenés. Az alábbi kimutatás az 1941. és 1949. közötti szakaszban is csökkenést mutat. Ennek oka a II. világháborús veszteségek s a háborút követő években a lakosság egy részének az iparba való áttárlása, s városokba való költözködés. 1960-tól a születések számának Törtelre is kiható csökkenése s a további elvándorlás okozta a lakosság számának szembetűnő csökkenését. A mélypont 1965-ben volt. (internet 8)

2.1.4 Népesége

A község területe megközelítőleg 8416 hektár, lakónépessége hozzávetőleg 4206 fő, a területén található lakások száma pedig körülbelül 1888 darab.

Törtel utolsó becsült állandó népessége 4 383 fő (2023 évben). (internet 3)

Népességszáma 2014-től 2022. december 31-ig.

3. táblázat – Népeség

Év	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lakónépesség összesen	4342	4340	4295	4264	4243	4275	4330	4352	4206
Állandó népesség összesen	4254	4278	4254	4248	4234	4269	4316	4355	4383
Állandó népessége (nők)	2194	2204	2188	2188	2184	2201	2231	2233	2251
Állandó népessége (férfiak)	2060	2074	2066	2060	2050	2068	2085	2122	2132

Forrás: Teir – (saját szerkesztés)

Település lakónépesség számánál 2014-2019 között csökkenés figyelhető meg, még 2020-2021 között emelkedő, majd 2022-ben jelentős csökkenés figyelhető meg.

Nemzetiségi és vallási megoszlása 2022-ben magyar 87,5% cigány (roma) 1%-nak vallotta magát. Vallási összetétele 2022-ben 37,9% római katolikus, refomátus 6,7% és 11% vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik. Külterületi dűlőkben élők száma jelentős. 11 dűlő tartozik a településhez, a népszámlálási adatok alapján 425 fő a lakónépessége a 4206 főből és 196 lakás található. (KSH)

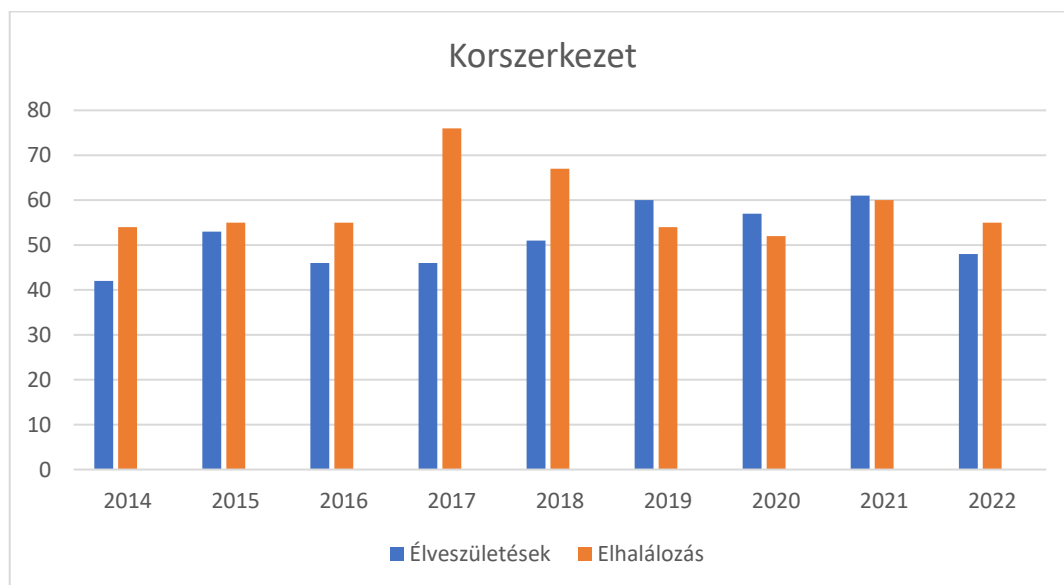
Foglalkoztatás, munkanélküliség

Törtel Község gazdasági szerkezetében a közeli települések ipari üzemei és a szolgáltatási szektor jelentős szerepet játszanak az aktív foglalkoztatottak életében. Az önkormányzat,

mint munkaadó szintén fontos, különösen a helyben dolgozók számára. A mezőgazdaság, különösen az állattenyésztés és a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó tevékenységek, továbbra is meghatározóak, és sokan östermelőként is dolgoznak ebben a szektorban. A munkakeresők száma szezonális ingadozást mutat, a nyári időszakban a mezőgazdasági idénymunkák és az építőipar szezonális jellege miatt csökken, míg a téli hónapokban növekszik. Ez a jelenség nem csak Törtelre jellemző, hanem számos vidéki közösségre is igaz, ahol a mezőgazdaság és az építőipar jelentős részét képezik a helyi gazdaságnak. A település gazdasági profiljának ilyen jellegű ismerete segíthet a helyi döntéshozóknak és a lakosságnak a munkaerőpiaci helyzet javítására irányuló stratégiák kidolgozásában, valamint a helyi gazdaság diverzifikálásában és a foglalkoztatás növelésében. (Kiszelovics és Társa, 2012)

Élve születések és halálozások aránya 2014-2022 között.

A településen az elmúlt 10 évben a halálozás száma meghaladja az élve születés számát, kivéve 2019-2020-2021-es évben. Az elhalálozás mértéke a település előregedő korszerkezetét mutatja. (Teir) (2. ábra)

3. ábra – Korszerkezet

(Forrás: Teir – saját szerkesztés)

2.1.5 Település fejlődés

Törtel Község fejlődése valóban lenyűgöző az elmúlt évtizedekben. A község infrastruktúrájának fejlesztése, mint az ivóvízvezeték, gázvezeték és szennyvízcsatorna hálózat kiépítése, valamint a telefon, kábeltévé és internethálózat 100%-os lefedettsége,

mind hozzájárul a lakosok életminőségének javításához. Az, hogy az utak 77%-a szilárd burkolatú, és hogy a települési önkormányzat tervezi az aszfaltozott utak számát a következő években 100%-ra növelni, tovább erősíti a település elkötelezettségét a modernizáció és a fenntartható fejlődés iránt. A folyamatosan felülvizsgált útépítési tervek és a pályázati források bevonása kulcsfontosságú lépések ebben a folyamatban. Ezek a fejlesztések nemcsak a helyi lakosok mindennapi életét könnyítik meg, hanem vonzóbbá teszik a települést a lehetséges befektetők és az új lakosok számára is. A jövőbeni tervek és fejlesztések biztosan tovább fogják formálni Törtel Község arculatát és hozzájárulnak a közösség virágzásához. (Kiszelovics és Társa, 2012)

Közigazgatás

A közigazgatási feladatok ellátása Törtel Községben a polgármesteri hivatal által történik, ami biztosítja a helyi lakosok számára a szükséges szolgáltatásokat és adminisztrációt. A középfokú közigazgatási intézmények és a kormányhivatal elérhetősége Cegléden adott, ami lehetővé teszi a lakosok számára, hogy a szélesebb körű közigazgatási ügyeket is intézhessék. A polgármesteri hivatal szerepe kulcsfontosságú a település életében, hiszen ők felelnek a helyi rendeletek végrehajtásáért, a község költségvetésének kezeléséért, valamint a helyi fejlesztési projektek koordinálásáért. A Cegléden található intézményekkel való kapcsolattartás pedig lehetővé teszi a hatékonyabb és szélesebb körű közigazgatási működést, ami hozzájárul a település fejlődéséhez és a lakosok magasabb szintű kiszolgálásához. (internet 8)

Oktatás

Óvodai ellátás 1950 óta van jelen a településen.

Általános iskola már 1800. táján jelen volt egytanáros iskolaként. Hivatalos adatok szerint 1810-ben épült a kántori lakás és iskola. A református egyházközség 1892-ben alapított és épített iskolát egy tanteremmel. 1940-ben összedőlt a belvíz miatt. Az általános iskola a népiskola – építési – program során 1929-ben felépített Klebelsberg – iskola. Az iskola először római katolikus elemi népiskola volt. 2000-ben kapta meg az iskola a Szent István Király Általános Iskola nevet. Az egyemeletes iskolaépület középső része hangsúlyos, félköríves oromzattal záródó. (internet 8)

2.1.6 Egészségügy

Törtel Község egészségügyi ellátása jól szervezett, hiszen két háziorvos végzi a háziorvosi teendőket két különböző körzetben. A község rendelkezik gyermekorvosi rendelővel, amely a csecsemők és kisgyermekek ellátását is biztosítja, valamint fogorvosi szolgáltatással is rendelkezik. A járóbeteg-ellátás Cegléd egészségügyi intézményeiben történik, ami magában foglalhatja a szakorvosi konzultációkat és a diagnosztikai szolgáltatásokat. A fekvőbeteg-ellátást pedig a ceglédi és szolnoki kórházak biztosítják, amelyek a komolyabb beavatkozásokat és a hosszabb távú kezeléseket végzik. Ez a struktúra lehetővé teszi a lakosok számára, hogy hozzáférjenek a szükséges egészségügyi szolgáltatásokhoz mind a helyi szinten, mind a közeli városokban. A különböző szintű egészségügyi ellátások elérhetősége hozzájárul a lakosság jó egészségi állapotának fenntartásához és a betegségek hatékony kezeléséhez. (internet 8)

2.2 Cegléd

2.2.1 Elhelyezkedés

Közép-Magyarországi régióban, Pest vármegye déli, délkeleti felének regionális központja Cegléd. A város területe a Gerje-Perje síkot és a Pilisi-Alpári homokhát északi részét érinti, a barna erdei talaj, a mezőszégi csernozjom és a Duna-Tisza közti homok kontakt zónájának találkozásában található. Területe igen nagy, a magyar városok sorában a 13. helyen áll, mintegy 245 km²-en. Termál- és gyógyvíz kincs is van Cegléd környékén, részben hasznosítva vagy a felhasználás tervezési szakaszában, nem kedvezőtlenek a város és a környező települések hidrotermikus adottságai, noha viszonylag távol van ez a terület a Tisza vonalától. A felső pannon rétegek errefelé kb. 1000 m vastagságúak, amelyek 60-70 C°-os termálvizet képesek adni. A Vikuv törzskönyvek alapján itt 14 termálkút található, 30-68 C°-os vizet szolgáltatnak, Abony, Albertirsa, Dánszentmiklós, Tápiógyörgye, Tápiószentmárton, Törtel és Nagykőrös további 24 kútja jelzi, hogy bőséggel van melegvíz errefelé. Cegléd DK-Pest vármegye jól megközelíthető városa a vasúti fővonalak (100-as és 120-as) találkozásánál és a 4-es számú főközlekedési útvonal mellett fekszik. Mivel beépített részei nagyjából kör alakúak, a település minden irányból jól fejleszthető. (internet 5)

4. ábra – Cegléd elhelyezkedése
(Forrás: Google Maps)

Település helye a településhálózatban

Cegléd jelentős térségi funkciókkal, vonzáskörzettel rendelkező központ. A város közvetlen vonzáskörzete nagyjából megegyezik a Ceglédi járással. A település a Ceglédi járás központja, mely 2013-ban, a járási rendszer bevezetésével, a Ceglédi kistérség kisebb átalakulásával, néhány település kiválását követően alakult. Cegléd elég közel fekszik a dinamikus fejlődő gócterületekhez (Budapest, Kecskemét, Szolnok) ahhoz, hogy elkerülje a perifériára sodródást, de túl távol ahhoz, hogy a tőke és az információ terjedésének első köre számottevően érinthette volna (mert az első kör a növekedési gócterületeken nem terjedt túl). A Budapesti Agglomeráció déli csücske és a két szomszédos vármegyeszékhely, Szolnok és Kecskemét közötti területen helyezkedik el. Vármegyeszékhelyek közötti helyzete egyrészt kedvező, mert szerepe lehet az e központok felé és felől terjedő javak befogadásában és továbbításában, ugyanakkor kedvezőtlen ez a pozíció, mert vonzáskörzeti árnyék borul rá. A településhálózati összefüggéseket vizsgálva a megyében mindenütt a térség legnagyobb szervező ereje Budapest, azonban a település távolabbi fekvésének, illetve a már említett nagyobb városok közelségének köszönhetően a főváros dominanciája kevésbé érvényesül, mint az agglomeráció településeiben. Budapest vonzásának feltételeit elsősorban az autópálya, a főút, valamint a vasút nyújtotta többrétű kapcsolat biztosítja. A város szempontjából Budapest elsősorban munkaerőpiacként tölt be fontos szerepet, illetve a közép- és felsőfokú oktatási ellátásban. Cegléd a vonzáskörzetet jelent a környéken

található települések, városok tekintetében: a közigazgatás, a kereskedelem, az idegenforgalom, a foglalkoztatás, a kulturális és rekreációs, illetve sportszolgáltatások, oktatási szolgáltatások (bölcsőde, óvoda, iskola) körét illetően. A legtöbb funkció esetében a vonzáskörzet magára a városra, a környező településekre, járásra, illetve a megyére is kiterjed, azonban főként az idegenforgalommal és rekreációs-, sportszolgáltatásokkal kapcsolatban a vonzáskörzet hatóköre túlmutat ezen az irányvonalon. Ennek egyik oka a Termálfürdő és Aquapark, mely a wellness turizmus keretén belül az ország távoli területeiről is vonzerőt gyakorol a potenciális vendégekre. A Ceglédi járás helyzete bizonyos vonatkozásokban vármegyei szinten is kiemelkedő. Pest vármegye járásai közül a Cegléd központú járás messze a legnagyobb területű. 12 település alkotja, amelyből 3 városi rangú. Ezáltal település-sűrűsége a megyében átlagosnál alacsonyabbnak mondható, azonban a várossűrűsége meghaladja az átlagot, minden harmadik településre jut egy város. Ennél kedvezőbb értékeket találunk a Budapesti agglomeráció által érintett gazdaságilag fejlett járásokban (pl.: Budaörsi járás, Dunakeszi járás). A hegyvidéki kisebb településeket tömörítő térségekben (pl.: Pilisvörösvári), illetve a gazdaságilag viszonylag alacsonyabb szinten álló térségekben (pl.: a Váci és a Szobi), és a gazdaságilag ugyancsak gyengébb mutatókkal rendelkező alföldi típusú térségekben (pl.: Nagykátai vagy a Monori) a várossűrűség igen rossz mutatókkal rendelkezik. (internet 5)

Természetes jelenség, hogy az urbanizáltság foka a nagyvárosok közelében magasabb. Az urbanizáltság azonban minőségi és nem mennyiségi tényező, illetve elsősorban nem városi rang kérdése. A települési ellátási funkciókat tekintve sok Budai oldali agglomerációs nagyközség fejlettebb ellátási funkcióval bír, mint a Ceglédi járás két, viszonylag fiatal városi funkciójú települése, Abony és Albertirsa. A ceglédi járásban igazán csak Cegléd rendelkezik olyan funkciógazdagsággal, amely valós vonzó hatást jelent környezetére. (internet 5)

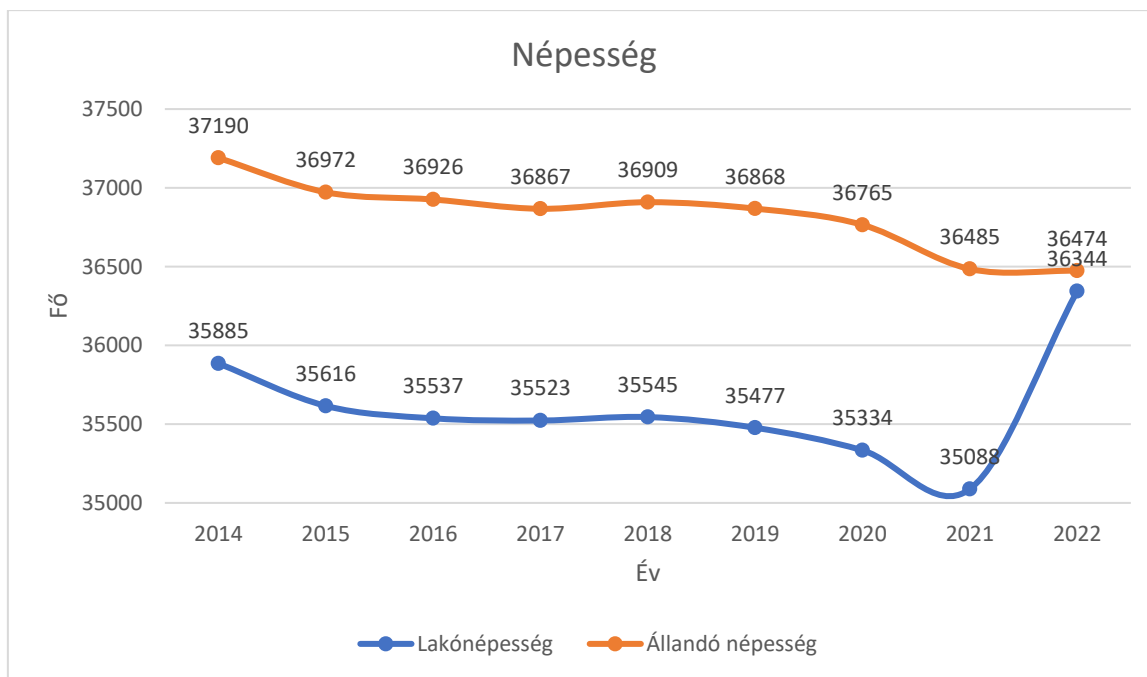
2.2.2 Története

Cegléd régen és ma is út menti városként volt ismert, tulajdonképpen az "Alföld kapuja". A város több mint 650 éves. Jó fekvésének köszönhetően (házánk középső részén van) az ősidők óta folyamatosan lakott területnek számít. A város a Duna-Tisza közti síkvidéken, két természeti táj: a Gerje - Perje-sík és a Pilis - Alpári-homokhát találkozásánál fekszik. Területére jellemzőek voltak a mocsaras, vizenyős, belvizes részek, valamint a Gerje-patak az ártereivel. A város neve egyes források szerint a török eredetű "cegle", "cigle" szóból származik, melynek jelentése: fűzfá. 1847-ben Cegléd és Pest között épült meg az ország

harmadik vasútvonala, amit később Szolnokig bővítettek. A századforduló idején már több mint 600 iparos, két téglagyár, 5 gőzmalom, 4 bank, gimnázium, felekezeti és állami elemi iskolák, református, katolikus, evangélikus templom és zsinagóga, valamint 13 polgári egyesület működik a városban. Gubody Ferenc polgármesteré az érdem, hogy Cegléd mezőváros a korszerű városfejlődés útjára léphetett. Városunk szülötte Várkonyi István, akinek jelentős szerepe volt a múlt század végi földmunkásmozgalmak fellendítésében. Talán ennek is köszönhető, hogy 1919 tavaszán - az országos eseményeket megelőzve március 10-én - a munkásság és parasztság képviselői a kezükbe veszik a hatalmat. 1919. augusztus 2-án román katonák segítségével állítják vissza a régi hatalmat. 1944. júliusában a II. világháború alatt először érte bombatámadás a várost, amely augusztusban, majd szeptemberben újra megismétlődött. Ekkor elpusztult a vasútállomás melletti nagymalom, az állomás óvóhelye, a Rákóczi út és a Kossuth Ferenc utca egy része. 1956. október 26-án a gimnazisták kezdeményezésére tüntetést szerveztek, melyhez a város lakói is csatlakoztak. Lemondott a tanácsi vezetés és a helyére lépő, a munkástanácsok küldötteiből álló szervezet átvette a hatalmat. 1956. november 4-én a szovjet tankok megjelenése vetett véget a forradalmi időknek. A hetvenes évek közepére közel ötszáz ágyas kórházzal, óvodákkal, iskolákkal, kollégiummal, könyvtárral, CROSSBAR telefonközponttal és ipari üzemekkel gyarapodott a város. A nyolcvanas évek közepén adták át a felújított színháztermet, az új autóbuszállomást és a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére épített kápolnát. 1990-ben megkezdte kísérleti adását a Ceglédi Kábeltelevízió, mely ma már sugárzóadóval is rendelkezik a közel nyolcezer kábel tv előfizető mellett. A város mai arculata szépen felújított épületekkel díszített egységes és harmonikus városképet őrzött meg történelmi múltjából. Ma Pest vármegye délkeleti részének regionális központjában, iskolavárosként, kulturális és zenei centrumként él a köztudatban. (internet 4)

2.2.3 Néessége

A város területe 245 km², lakónéessége 36 344 fő (2022. december 31.), népsűrűsége 148,2 fő/km². (Teir) (4. ábra)

4. ábra - Népesség
(Forrás: Teir – saját szerkesztés)

Lakónépessége az elmúlt 10 évben 2021-ig szinte egyenletesnek mondható, melyben kisebb mértékű csökkenések és növekedések állandó változása jellemző. 2020-ban egy jelentősebb népességsökkenés következett be. 2021-ben egy igen szembetűnő növekedés következett be.

Állandó népessége

A lakosság számának stabilitása fontos jellemzője lehet egy településnek, mint Törtel Községnek. Ha az állandó népesség száma az elmúlt 10 évben egyenletes maradt, az azt sugallhatja, hogy a község képes volt fenntartani a lakosokat, és nem tapasztalt jelentős elvándorlást vagy bevándorlást. Ez a stabilitás hozzájárulhat a közösség erős szociális szerkezetéhez és a helyi gazdaság stabilitásához. Az ilyen típusú demográfiai adatok segíthetnek a helyi önkormányzatnak és a döntéshozóknak a jövőbeli tervezésben és a szükséges infrastruktúra, szolgáltatások és programok kialakításában, hogy továbbra is vonzó maradjon a meglévő és lehetséges új lakosok számára. (internet 5)

Korszerkezete

A város népességének csökkenése, amelyet a természetes szaporodás negatív egyenlege és a vándorlás negatív egyenlege is befolyásol, aggodalomra adhat okot. Ez a tendencia azt

jelzi, hogy a településről többen költöznek el, mint ahányan oda költöznek, ami hosszú távon demográfiai és gazdasági kihívásokat vet fel. Az előregedő társadalom korszerkezete további kihívásokat jelenthet, például a munkaerőpiac és az egészségügyi ellátórendszer terén. A fiatalabb korosztályok elvándorlása csökkentheti a helyi gazdaság dinamizmusát és növelheti a nyugdíjas korú lakosság arányát, ami növeli a szociális ellátórendszerekre nehezedő terheket. A helyi döntéshozóknak és közösségi vezetőknek érdemes lehet stratégiákat kidolgozniuk a fiatalok megtartására és vonzására, a helyi gazdaság élénkítésére, valamint a születésszám növelésére irányuló intézkedések meghozatalára. Ezek az intézkedések segíthetnek a demográfiai trendek megfordításában és a település hosszú távú fenntarthatóságának biztosításában. (Teir) (3. táblázat)

3. táblázat - Korszerkezet

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Élve születések	357	342	378	335	365	361	373	373	371
Halálozás	504	498	493	531	464	526	564	580	563

Forrás: Teir – (saját szerkesztés)

2.2.4 Humán infrastruktúrája

Egészségügy Cegléd közigazgatási területén az egészségügyi alapellátási feladatokat 15 körzetben felnőtt háziorvosok, 8 körzetben házi gyermekorvosok, és 8 körzetben pedig fogszakorvosok látják el. Az orvosok mellett 16 fő körzeti ápolónő is segíti a munkát. A védőnői szolgálatot jelenleg 20 fő védőnő látja el. A városban háziorvosi felnőtt és gyermek, valamint fogászati ügyelet is működik. A település szakellátási feladatait (járó- és fekvőbeteg ellátást) a Toldy Ferenc Kórház és Rendelőintézetben végzik. (internet 5)

Szociális ellátás Cegléden a '90-es évek elején nagyon elhanyagolt terület volt a szociális szféra, majd az évtized közepétől kezdve szisztematikusan haladva előre fejlesztették ezt a területet. Az igazi áttörést, az első jelentősebb eredményt a pályázati pénzből létrehozott, 2003 óta működő hajléktalan szállás jelentette. Az országon belül Ceglédre is jellemző demográfiai folyamatok nyomán a városban évek óta emelkedik az inaktív és az időskorú lakosok száma, akik közül sokan magukra maradnak, és segítségre szorulnak. A probléma kezelésére a városban egy önkormányzati és egy magántulajdonban lévő idősok otthona létesült (IVS 2009). A városban több szociális ellátást biztosító intézmény és központ is működik.

A településen található gyógyszerárak száma 12 db. A szociális és egészségügyi szolgáltatások jelenleg a városban és a járásban összehangoltan és egymást lefedve működnek. A szolgáltatások nagymértékben lefedik a lakosság és az arra leginkább rászorulóknak szükségleteit. (internet 5)

2.2.5 Funkciói

A városban az igazgatási, az egészségügyi, a szociális, az oktatási és művelődési, a zöldterületi jellegű, valamint az ellátási és szolgáltatási intézmények hálózata teljes körűen kiépült. Cegléd közintézményeit tekintve önálló alap- és középfokú ellátással rendelkező település. A következő városi szintű ellátási funkciók találhatók meg a városban: kórház, szakorvosi rendelő, mentőállomás, középiskolák, szakmunkásképző, üzletek, vendéglátóhelyek, működő ingatlanforgalmazó vállalkozások és egyéb vállalkozások, és szolgáltatásokkal a kereskedelem, javítás területén. Cegléd központi szerepe nem csak a városi funkciók meglétében rejlik, hanem egyrészt azok minőségében, másrészt a város által nyújtott egyéb jóléti szolgáltatásokban, amelyek nem városi alapfunkciók, pl.: strandfürdő, színházterem, kulturális események, bevásárlóközpont. (internet 4)

2.2.6 Oktatás

A városban az oktatási tevékenységet 13 óvoda, 5 általános iskola, 5 középfokú oktatási intézmény, 1 kollégium, 1 alapfokú művészetoktatási intézmény és egy művészeti iskola látja el, valamint felsőfokú képzés is zajlik a településen. Az intézmények városi és térségi feladatokat egyaránt ellátnak. Az óvodai és alapfokú képzés területén csak vármegyei fenntartású speciális intézmények rendelkeznek komolyabb területi vonzással. Az intézmények létszámukat tekintve telítettek, szabad kapacitással nem rendelkeznek, illetve a szolgáltatások a várost területileg nem egyenletesen fedik le. Az óvodai férőhelyek száma 2022-ben, fokozatos férőhelybővítések eredményeként elérte az 1491 fő-t. A túltelítettség utáni javuló kapacitáskihasználtságok azt jelzik, hogy a településen megoldódni látszik az óvodai szolgáltatásokhoz való hozzáférés. (internet 4)

A városban meglévő öt alapfokú oktatási intézmény közül három működtetése Cegléd város feladatellátási hatáskörébe tartozik. A további két intézmény egyházi fenntartású.

Az általános iskolai tanulók száma 2022-ben 3249 fő volt. Gimnáziumi tanulók a nappali oktatásban 809 fő volt, és szakképző iskolába járó tanulók 862 fő volt 2022-ben. Gimnáziumba bejárók létszáma 370 fő volt. Más településről bejáró technikumi tanulók a nappali oktatásban 2022-ben 710 fő volt és szakképző iskolába bejárók 503 fő volt.

Kultúra és sport Cegléd a hagyományait, gazdag kultúráját megőrző, mégis modern, XXI. századi szolgáltató-, fürdő-és iskolavárossá nőtte ki magát az évszázadok folyamán. Kulturális turizmusa a település történelmi gyökereire, a Dózsa és a Kossuth kultuszra támaszkodik. A hangulatos történelmi belvárosban sorakoznak a turisztikai látványosságok: a monumentális klasszicista református templom Közép-Európa legnagyobb református temploma; az egymáshoz kapcsolódó három tér - a Szabadság, Kossuth és Eötvös terek, Kossuth, Dózsa és a Városalapítók szobraival az 1917-ben alapított, 1998-ban felújított Kossuth Múzeum, a Gubody utcában a Városi Sporttörténeti Gyűjtemény, illetve a rendkívül egyedi Jazzdob-történeti múzeum. A múzeumokon és kiállítóhelyeken kívül a kultúra fontos helyszíne a Kossuth Művelődési Központ és Könyvtár, a Városi könyvtár, az Uránia Mozi, a művészetek tárgykörében a Ceglédi Galéria, illetve a megrendezésre kerülő zenei- illetve irodalmi rendezvények. Szabadidő tekintetében a város számos lehetőséget tartogat. Fontos kiemelni a horgászati, vadászati, postagalambsporttal kapcsolatos szabadidős tevékenységeket, amelyek megszervezésére különböző sportegyesületek alakultak. Fontos még megemlíteni a városi strandfürdőt, valamint az egészen újnak számító Ceglédi Gyógyfürdő és Szabadidőközpontot, amely pihenésre, szórakozásra és sportolásra nyújt lehetőséget. (internet 4)

2.2.7 Területfelhasználás vizsgálata

Cegléd városszerkezete és a térség legfontosabb szerkezeti elemei a vasútvonalak, a 4. és a 40. sz. főút és a sugárirányú forgalmi utak, melyek a Cegléd körüli térséggel jó kapcsolatot biztosítanak. Cegléd jellegzetes városszerkezeti eleme a négyszögműkörút. Cegléd meghatározó városi arculatát adja a történelmi városközpont földszintes, és 1-2-3 emeletes zárt sorú beépítésű, lakó-, intézmény-, gazdasági funkciójú vegyes övezete, jelentős középületekkel. A város igazgatási, oktatási, kulturális, egészségügyi, kereskedelmi központja, szabadidő eltöltésére alkalmas központjának egy része, valamint az alap- és középfokú intézményhálózatának túlnyomó része a történelmi városközpont területén és az ettől északra a vasútállomás területéig elhelyezkedő, intézményekkel vegyes lakótelepek összefüggő területén alakult ki. A városközpontot és a többszintes kiterjedt lakóterületeket nagyméretű földszintes, családi házas, kertvárosias beépítés övezi intézményekkel, különleges területekkel és gazdasági területekkel vegyesen, ez együtt alkotja a város belterületét. Ezen kívül önálló belterületi egység található a belterülettől észak-nyugatra elhelyezkedő Budai úti területen, ahol a vasútállomás közelében kertvárosias és falusias lakóterületek alapfokú intézményekkel, üdülőterületek, valamint különleges strand,

rekreációs területek és zöldterületek találhatók. A belterület közelében a Budai úti tavak mellett nagyméretű rekreációs és vízgazdálkodási területek, horgász-tanya területek alakultak ki. (internet 5)

3 Eredmények és értékelésük

A dolgozatomban egy helyspecifikus kérdőíves vizsgálat nagyon érdekes megközelítést nyújt a törteli lakosok szolgáltatásigényeinek és a környező városokkal való kapcsolatuknak a megértéséhez. A község és város közötti különbségek tényleg nem mindig egyértelműek, és gyakran függnek olyan tényezőktől, amelyek nehezen mérhetőek vagy definiálhatóak. Az, hogy a községek bizonyos mértékben hordozzák a városok sajátosságait, és hogy a városoknak is vannak falvakra jellemző vonásai, rámutat arra, hogy a települések közötti határok egyre inkább elmosódnak. Ez különösen igaz lehet a szolgáltatások terén, ahol a nem helyben dolgozó lakosok gyakran a munkahelyükön vagy annak közelében veszik igénybe a különböző szolgáltatásokat, ami befolyásolhatja a helyi gazdaságot és a közösségi életet. A dolgozatban végzett kutatás fontos betekintést nyújthat abba, hogyan alakulnak a helyi szolgáltatások és a lakosok igényei, valamint, hogy milyen stratégiákat lehetne alkalmazni a helyi szükségletek jobb kiszolgálása érdekében. Ez a tudás segíthet a döntéshozóknak és a helyi vállalkozásoknak a szolgáltatások fejlesztésében és a település vonzerejének növelésében.

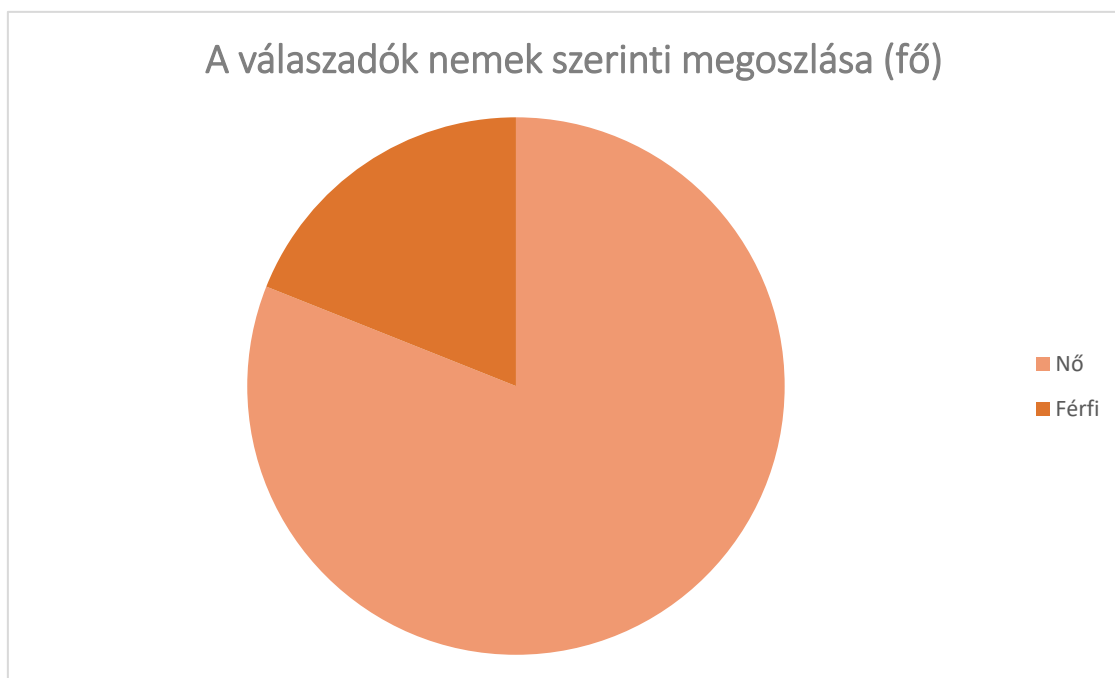
A kérdőív által vizsgált Törtel-Cegléd-Nagykörös-Szolnok kapcsolat elemzése fontos információkat szolgáltat a helyi szolgáltatások igénybevételéről és a környező városokkal való interakcióról. A szolgáltatások elérhetősége Törtelen belül megfelelő lehet, de amennyiben hiányosságok merülnek fel, a lakosok valószínűleg a legközelebbi nagyobb településeken – mint Cegléd, Nagykörös vagy Szolnok – keresnek megoldást. A közintézmények, így a bölcsőde, óvoda és általános iskola igénybevétele szintén fontos kérdés. A helyben élők döntése, hogy helyi vagy más településen található intézményeket választanak, befolyásolhatja a település demográfiai és gazdasági jövőjét. A választások mögött álló okok megértése segíthet a helyi döntéshozóknak a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésében, hogy vonzóbbá tegyék a települést a fiatal családok számára és megőrizzék a meglévő lakosságot. A kérdőíves kutatás eredményei alapján érdemes lehet további lépéseket megfontolni a helyi szolgáltatások fejlesztésére, a közlekedési kapcsolatok javítására, és a közintézmények minőségének növelésére, hogy a lakosok számára Törtel maradjon az elsődleges választás.

Teljes kérdéssor a 1. melléklet.

A Törtel Község utolsó becsült állandó népessége 4 383 fő volt 2023-ban, ami fontos alapadat a demográfiai elemzésekhez. A kérdőívet kitöltők száma 116 fő, ebből 94 nő és 22

férfi, ami azt jelzi, hogy a válaszadók között a nők aránya jelentősen magasabb. Ez az arány eltérhet a község teljes népességének nemek szerinti megoszlásától, és befolyásolhatja a kérdőíves eredmények értelmezését.

A kérdőíves adatok elemzésekor érdemes figyelembe venni a mintavétel reprezentativitását és a válaszadók demográfiai jellemzőit, hogy pontosabb képet kapjunk a lakosság szolgáltatásigényeiről és a környező városokkal való kapcsolatukról. A nemek szerinti megoszlás mellett más demográfiai tényezők, mint az életkor, foglalkoztatottság vagy családi állapot is fontosak lehetnek az adatok mélyebb megértéséhez. A kutatás során szerzett információk segíthetnek a helyi döntéshozóknak a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésében, valamint a közösségi és gazdasági programok tervezésében, hogy a település vonzóbb legyen a lakosok számára és elősegítse a demográfiai stabilitást. (5. ábra)

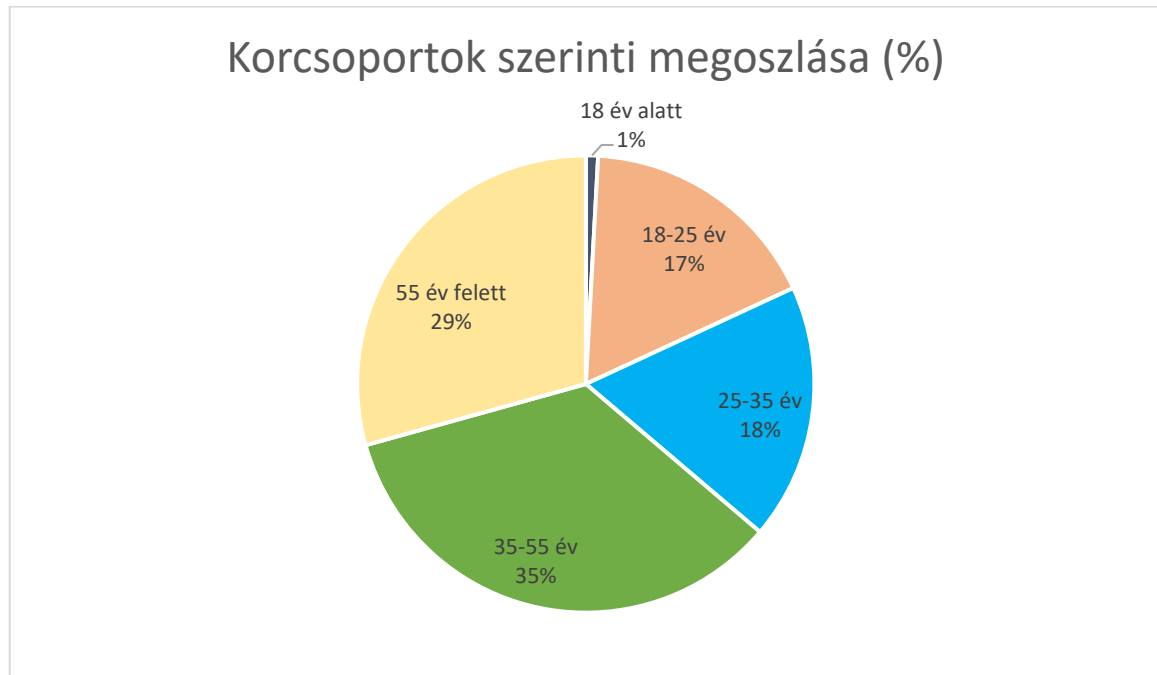

5. ábra – A válaszadók nemek szerinti megoszlása (fő)

(Forrás: saját szerkesztés)

A kérdőív kitöltőinek életkor szerinti megoszlása fontos demográfiai információt nyújt, amely segíthet a Törtel Község lakosságának szolgáltatásigényeinek és viselkedésének jobb megértésében. Az, hogy a válaszadók 34,5%-a a 35-55 év közötti korosztályba tartozik, azt jelzi, hogy a középkorú lakosok aktívan részt vettek a felmérésben, ami fontos, mivel ez a csoport gyakran a helyi gazdaság és a közösségi élet motorja. Az 1% 18 év alatti részvétel azt mutatja, hogy a fiatalabb korosztály kevésbé képviselteti magát a felmérésben, ami befolyásolhatja az eredmények értelmezését, különösen a fiatalok szolgáltatásigényeit és

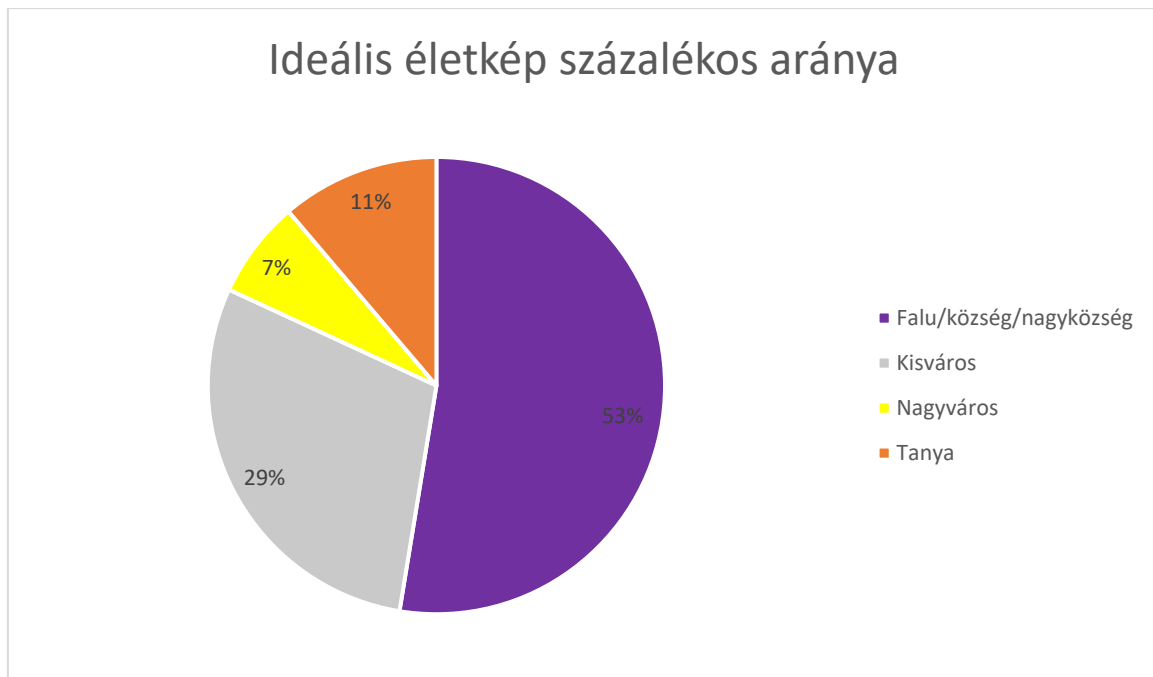
preferenciáit illetően. A teljes korosztályi spektrum bevonása a felmérésbe segíthet a község minden lakosának igényeinek pontosabb megértésében és a szolgáltatások jobb tervezésében. A kérdőív eredményei alapján érdemes lehet további lépéseket megfontolni a helyi szolgáltatások fejlesztésére, a közlekedési kapcsolatok javítására, és a közintézmények minőségének növelésére. (6. ábra)

6. ábra – Korcsoport szerinti megoszlása (%)

(Forrás: saját szerkesztés)

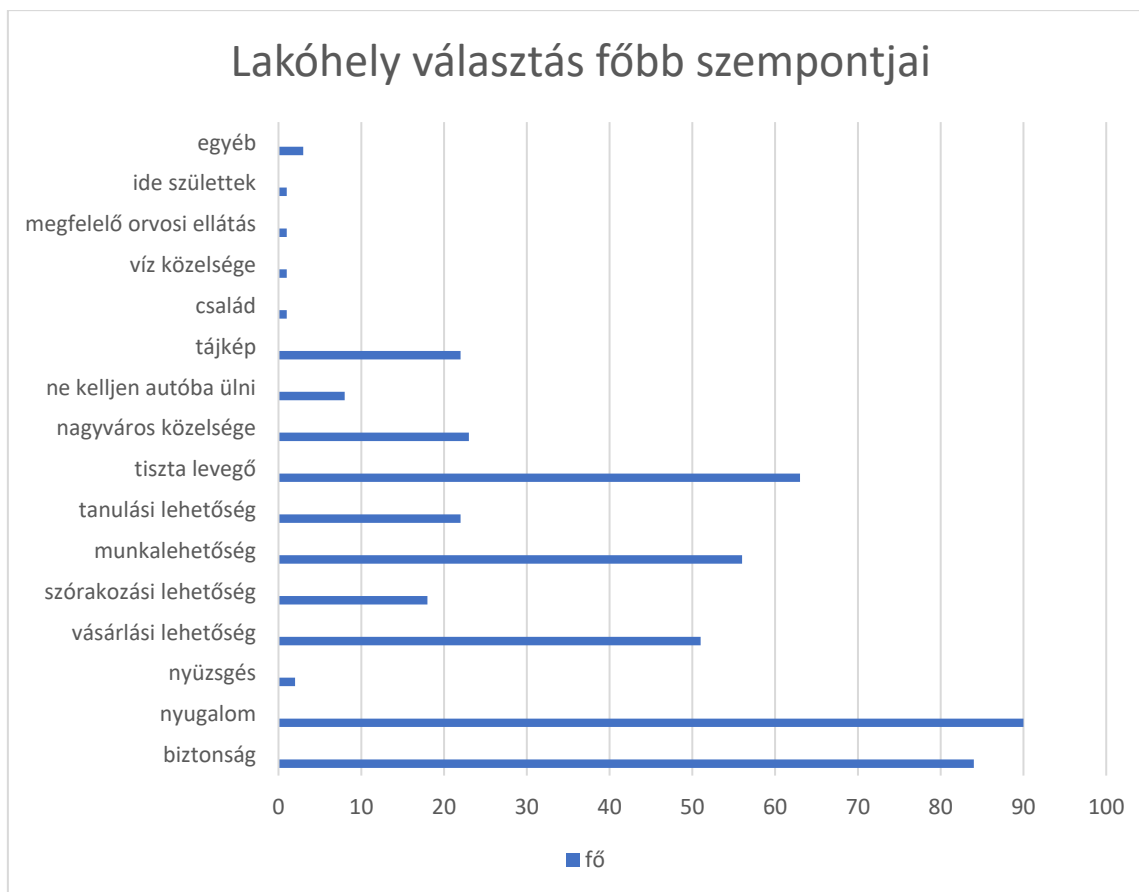
A kérdőív eredményei azt mutatják, hogy a válaszadók többsége, 52,6%-a, az ideális életet falun, községben vagy nagyközségben képzei el, ami rávilágít a vidéki életforma vonzerejére. Csak 6,9% preferálja a nagyvárosi életet, míg a kisvárosokat 29,3%, a tanyákat pedig 11,3% választaná ideális élet szempontjából. Ezek az adatok jelentős betekintést nyújtanak a lakosság preferenciáiba és életmódválasztásaiba. A vidéki és kisvárosi életforma iránti erős preferencia azt sugallhatja, hogy a lakosok nagyra értékelik a nyugodtabb környezetet, a közösségi életet és a természethez való közelséget. Ugyanakkor a nagyvárosi életforma alacsonyabb preferenciája arra utalhat, hogy a válaszadók kevésbé vonzódnak a nagyvárosok nyüzsgő életmódjához és magasabb költségeihez. Ezek az információk segíthetnek a helyi döntéshozóknak és tervezőknek abban, hogy jobban megértsék a lakosok igényeit és ennek megfelelően alakítsák ki a település fejlesztési stratégiáit. (7. ábra)

7. ábra - Ideális életkép százalékos aránya

(Forrás: saját szerkesztés)

A kérdőíves eredmények alapján a lakóhely kiválasztásánál a nyugalom a legfontosabb szempont a válaszadók számára, 77,6%-uk számára ez a legkritikusabb tényező, míg a biztonság 72,4%-ot kapott. Ez azt jelzi, hogy a Törtel Község lakosai számára a csendes, békés környezet és a biztonságérzet kiemelten fontosak. Ezek az információk segíthetnek a helyi önkormányzatnak és a tervezőknek abban, hogy a közösség igényeinek megfelelően alakítsák ki a település fejlesztési stratégiáit, és olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek tovább erősítik a község nyugodt és biztonságos jellegét. (8. ábra)

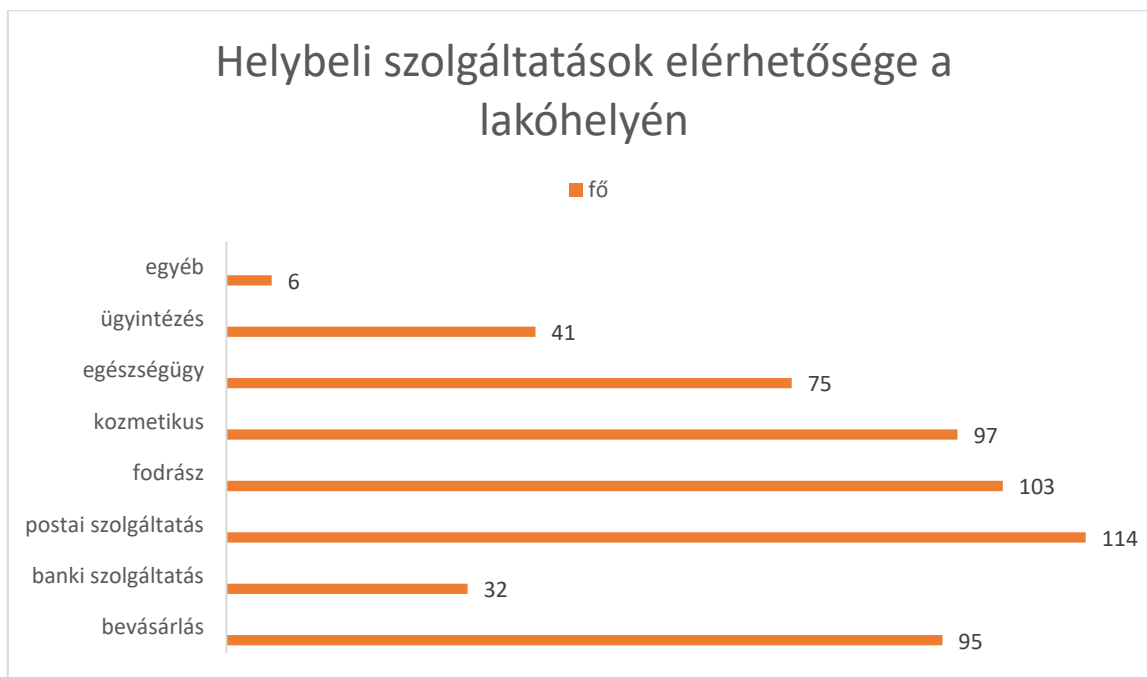

8. ábra - Lakóhely választás főbb szempontjai

(Forrás: saját szerkesztés)

Törtel Községben a lakosság számára széles körű szolgáltatások állnak rendelkezésre, ami lehetővé teszi számukra, hogy szinte minden igényüket helyben kielégíthessék. Ez a helyi gazdaság szempontjából is előnyös, mivel a lakosok a községben maradnak és itt költik el a pénzüket, ami hozzájárul a helyi vállalkozások virágzásához és a közösség gazdasági stabilitásához. A helyben elérhető szolgáltatások nemcsak kényelmet biztosítanak, hanem erősítik a közösségi összetartozás érzését is, mivel az emberek gyakrabban találkoznak és interakcióba lépnek egymással a mindennapi tevékenységek során. Ez a közösségi dinamika hozzájárulhat a község lakóinak magasabb életminőségéhez és a helyi identitás erősítéséhez.

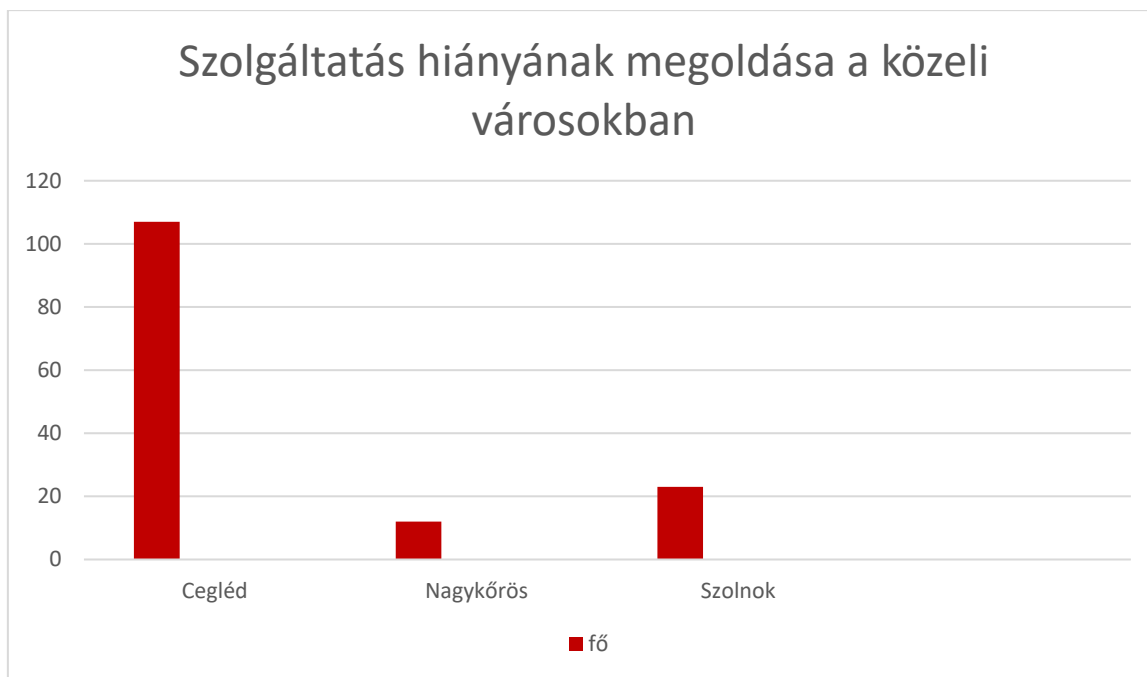
(9. ábra)

9. ábra- Helybeli szolgáltatások elérhetősége a lakóhelyén

(Forrás: saját szerkesztés)

A felmérési eredmények alapján a Törtel Község lakossága szolgáltatáshiány esetén elsősorban Cegléd városát részesíti előnyben, ahol a válaszadók 92,2%-a keres megoldást. Ez azt jelzi, hogy Cegléd fontos szerepet tölt be a környékbeli települések számára, mint központi szolgáltatási pont. Szolnok és Nagykőrös is szerepet kapnak, bár kisebb mértékben, ahol a válaszadók 19,8%-a, illetve 10,3%-a veszi igénybe a szükséges szolgáltatásokat. Ez az információ hasznos lehet a helyi döntéshozók számára a szolgáltatások tervezése és fejlesztése során, figyelembe véve a lakosság preferenciáit és szokásait. A közeli városokkal való kapcsolatok erősítése és a helyben nem elérhető szolgáltatások fejlesztése hozzájárulhat a község vonzerejének növeléséhez és a lakosok életminőségének javításához. (10. ábra)

10. ábra - Szolgáltatás hiányának megoldása a közeli városokban

(Forrás: saját szerkesztés)

Érdekes helyzet, amikor az emberek nem elégedettek azzal a helyzettel, ahol élnek, de mégsem szeretnének elköltözni. Ez gyakran előfordul, amikor az emberek mélyen gyökereznek egy közösségben, és erős kötődést éreznek a helyhez, annak ellenére, hogy vannak bizonyos elégedetlenségek.

Ez a jelenség több tényezőtől is adódhat, például:

- Emocionális kötődés: A család és a barátok közelsége erős érzelmi köteléket jelenthet.
- Megszokás: Az emberek hajlamosak ragaszkodni a megszokott életmódhoz, még akkor is, ha az nem tökéletes.
- Gazdasági okok: A költözés anyagi terhet jelenthet, és nem mindenki engedheti meg magának.
- Remény a változásra: Sokan remélhetik, hogy a településen a jövőben javulnak a körülmények.

A közösségi tervezés és fejlesztés terén érdemes lehet a lakosok véleményét és igényeit figyelembe venni, hogy javítani lehessen az életminőséget anélkül, hogy el kellene hagyniuk a számukra fontos helyet. (11. ábra)

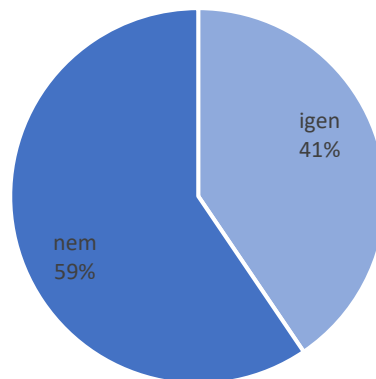

11. ábra - Saját településével való elégedettség megoszlás (%)

(Forrás: saját szerkesztés)

Ez a statisztika nagyon érdekes betekintést nyújt abba, hogy az emberek hogyan döntenek a költözésről, ha eltávolodhatnak a jelenlegi településüktől. A válaszadók preferenciái alapján úgy tűnik, hogy Cegléd a legnépszerűbb választás, mivel a megkérdezettek több mint háromnegyede választaná ezt a várost, ha lehetőségük lenne költözni. Nagykőrös és Szolnok kevésbé népszerűek, de még mindig jelentős részesedéssel rendelkeznek. Ezek az adatok segíthetnek a városi tervezőknek és a döntéshozóknak megérteni, hogy milyen tényezők vonzzák az embereket egyes településekre, és milyen fejlesztések vagy változások lehetnek szükségesek a kevésbé népszerű helyeken annak érdekében, hogy vonzóbbá tegyék őket a lakosok számára. Például, ha Cegléd népszerűsége bizonyos szolgáltatások vagy infrastruktúra miatt van, akkor ezeket a jellemzőket más városokban is meg lehetne próbálni bevezetni. (12. ábra)

Beköltözési szándék a későbbiekben

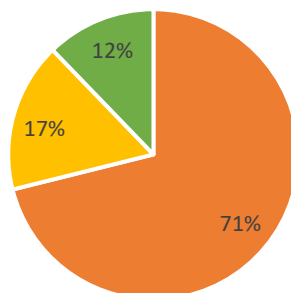
12. ábra - Beköltözési szándék a későbbiekben

(Forrás: saját szerkesztés)

A válaszok alapján úgy tűnik, hogy a helyi munkalehetőségek korlátozottak, és a lakosok többsége más településeken talál munkát. A 65,5%-os arány, akik nem helyben dolgoznak, jelentős mobilitást mutat, ami azt sugallja, hogy a településen kevés a munkahely, vagy a meglévő munkahelyek nem felelnek meg a lakosok képzettségének vagy igényeinek. A helyben dolgozó 34,5% főként saját vállalkozásokban, helyi kisboltokban vagy az önkormányzatnál található munkahelyeken dolgozik. Ez arra utalhat, hogy a település gazdasági szerkezete elsősorban a kisvállalkozásokra és az önkormányzati szektorra épül. (13. ábra)

Városba költözési megoszlás (%)

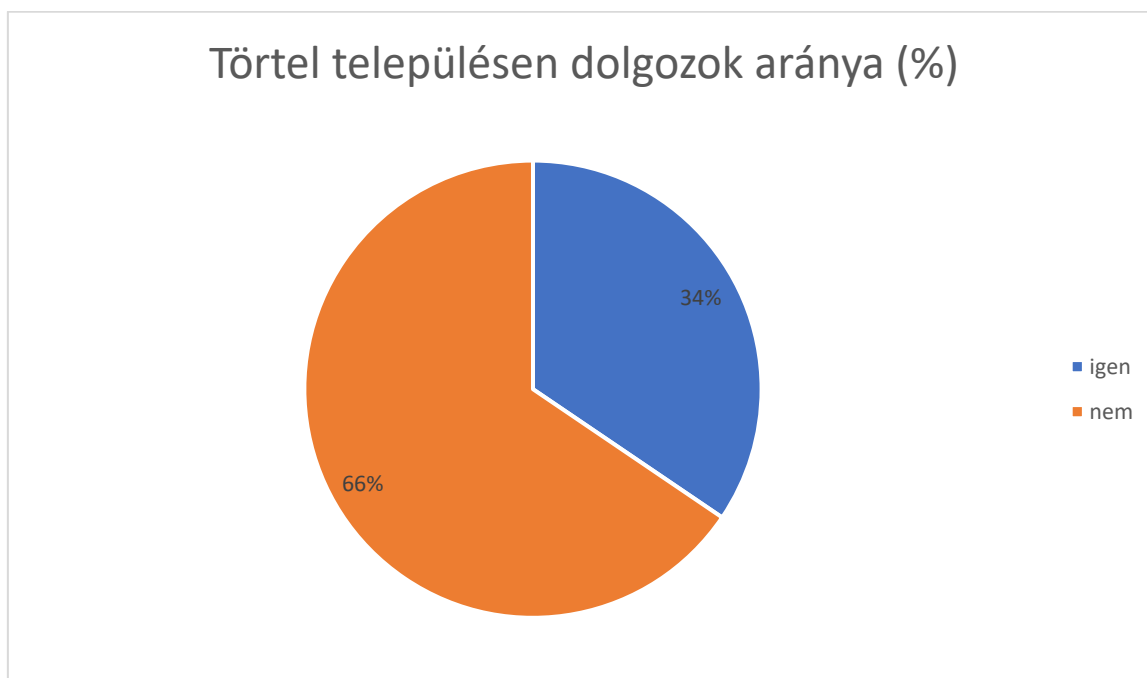
■ Cegléd ■ Nagykőrös ■ Szolnok

13. ábra - Városba költözési megoszlás (%)

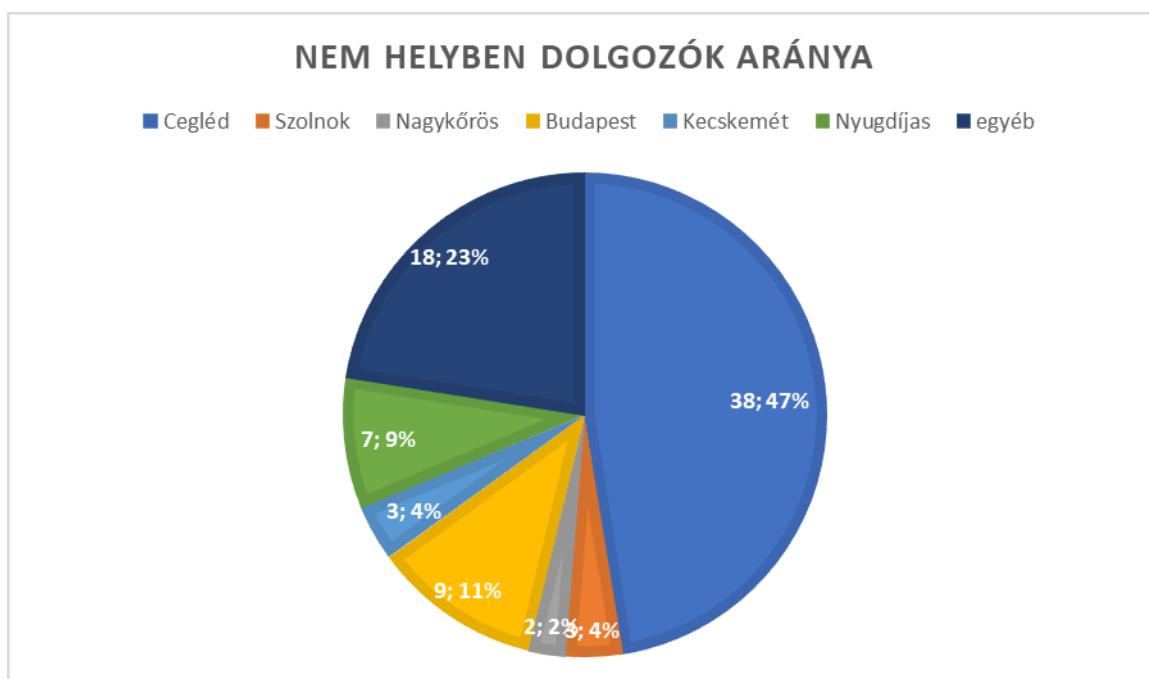
(Forrás: saját szerkesztés)

Ezek az adatok fontosak lehetnek a helyi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozásához, amelyek célja lehet új munkahelyek teremtése, a helyi vállalkozások támogatása és a munkaerő-piaci igények jobb megértése. A település vonzerejének növelése érdekében fontos lehet a munkahelyteremtés és a képzési lehetőségek bővítése is. A megosztott információk alapján a nem helyben dolgozók közül sokan Cegléden találnak munkát, ami ismételten megerősíti a város vonzerejét a munkaerőpiac szempontjából. Az adatok szerint a válaszolók 47%-a dolgozik Cegléden, míg 23%-uk más településeken helyezkedik el. Ez azt jelzi, hogy Cegléd jelentős munkaerő-attraktorként funkcionál a környező települések számára. A nyugdíjasok aránya is fontos tényező lehet a helyi gazdaság és a munkaerőpiac szempontjából. A munkaképes korú lakosság munkahelyválasztásának megértése mellett fontos lehet a nyugdíjasok szükségleteinek és lehetőségeinek figyelembevétele is a településfejlesztés során. Ezek az információk segíthetnek a helyi döntéshozóknak és tervezőknek abban, hogy jobban megértsék a munkaerőpiaci mobilitást és annak hatásait a településre. A cél lehet a helyi munkahelyek számának növelése, a munkaerő képzésének és átképzésének támogatása, valamint a nyugdíjasok életminőségének javítása. Ezáltal a település vonzóbbá válhat mind a jelenlegi, mind a leendő lakosok számára. (14. ábra) (15. ábra)

14. ábra - Törtel településen dolgozók aránya (%)

(Forrás: saját szerkesztés)

15. ábra – Nem helyben dolgozók aránya

(Forrás: saját szerkesztés)

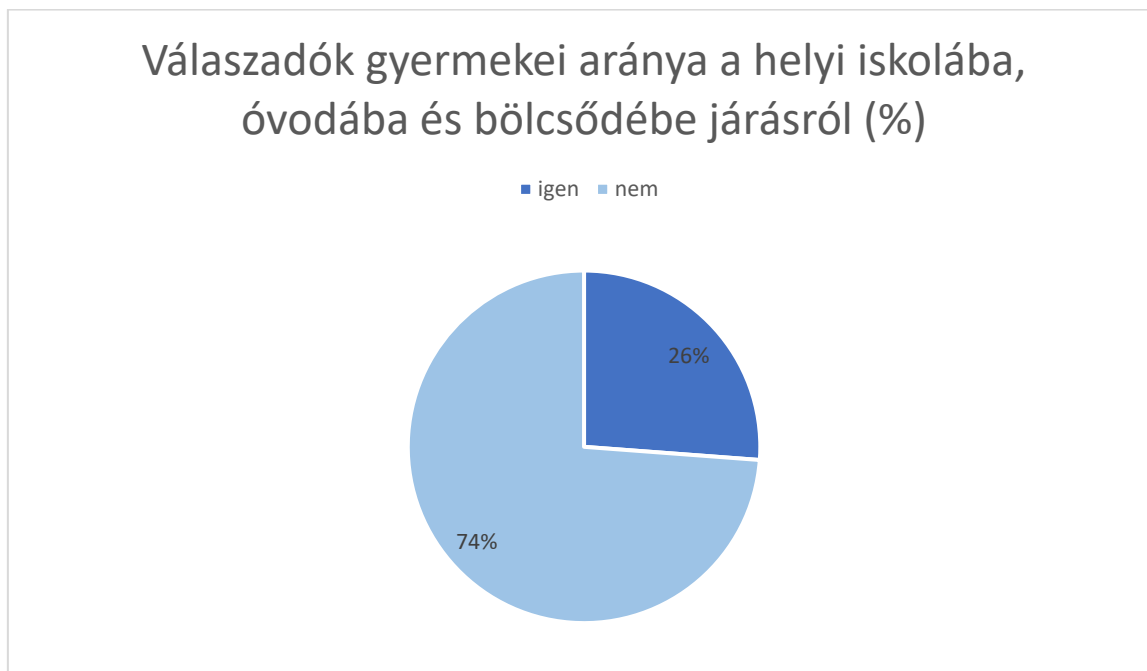
A helyi szolgáltatások igénybevétele, mint például a bölcsődei, óvodai és iskolai lehetőségek, fontos szempont a családok lakosok számára. A válaszadók 67,2%-ának van gyermeke, ami azt jelzi, hogy jelentős igény lehet a helyi oktatási és nevelési intézmények iránt. A gyermekes családok döntéseit befolyásolhatja az is, hogy milyen minőségű és hozzáférhető szolgáltatások állnak rendelkezésre a településen. A 32,8%-os arány, akiknek nincsen gyermeke, szintén fontos demográfiai információ, amely befolyásolhatja a helyi szolgáltatások iránti keresletet. A gyermektelen lakosok más típusú szolgáltatásokat és infrastruktúrát igényelhetnek, mint például szabadidős létesítményeket vagy kulturális programokat. A megadott adatok alapján a válaszolók 73,8%-a nem a helyi közintézményeket választja gyermekeik számára, ami arra utalhat, hogy a helyi intézmények nem felelnek meg minden szülő elvárásainak vagy igényeinek. A 26,2%-os arány, akik helyi intézményekbe járatják gyermekeiket, azt jelzi, hogy van egy stabil csoport, amely elégedett a helyi szolgáltatásokkal. Az, hogy a gyermekük a bölcsődei szolgáltatások után ugyanazon a településen marad óvodába és iskolába is, azt mutatja, hogy a szülők hajlamosak a folytonosságot és a stabilitást előnyben részesíteni a gyermeknevelés terén. Ez a tendencia fontos lehet a helyi oktatási intézmények számára, mivel a gyermekük korai éveiben

választott intézmények hosszú távú hatással lehetnek a családok településen belüli mobilitására. (16. ábra) (17. ábra)

16. ábra - Válaszadóknak gyermekei megoszlása (%)

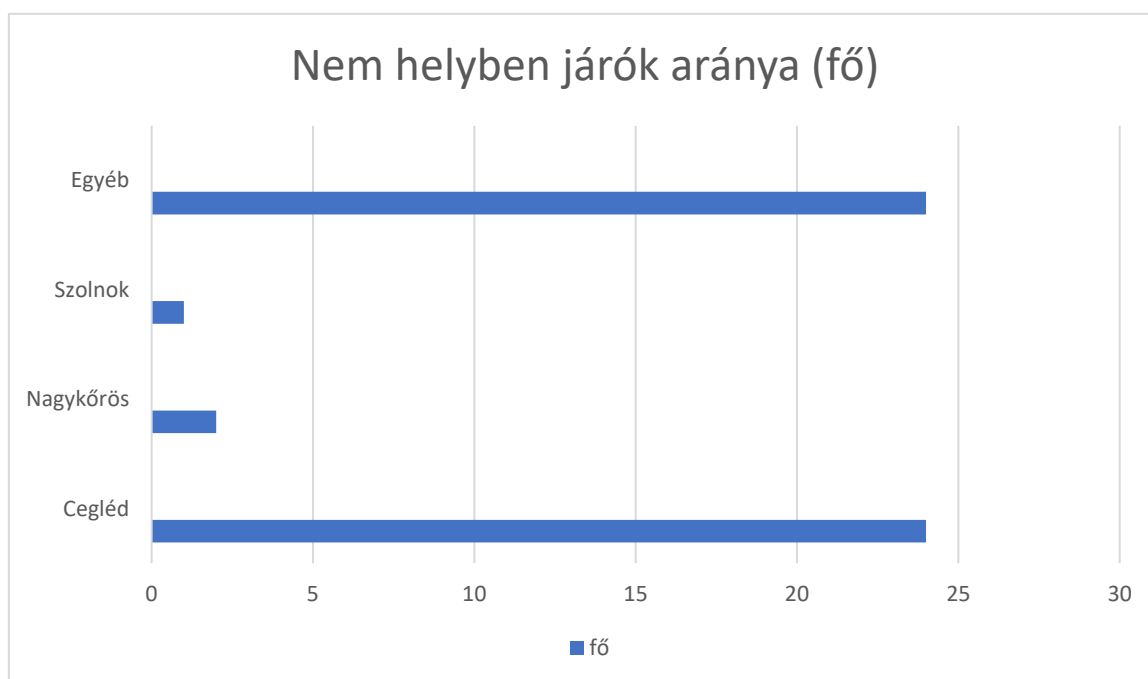
(Forrás: saját szerkesztés)

17. ábra - Válaszadók gyermekei aránya a helyi iskolába, óvodába és bölcsődébe járásról (%)

(Forrás: saját szerkesztés)

A Cegléd iránti preferencia, ahol a válaszolók 47,1%-a járatta gyermekeit, tovább erősíti a város vonzerejét mint oktatási központ. A 3,9%-os arány, akik Nagykőrösre, és a 2%-os arány, akik Szolnokra járatták gyermekeiket, valamint a maradék 47,1%-os arány, akik egyéb településekre járatták őket, azt jelzi, hogy a szülők készek utazni, hogy a legjobb oktatási lehetőségeket biztosítsák gyermekeik számára. (18. ábra)

18. ábra - Nem helyben járók aránya (fő)

(Forrás: saját szerkesztés)

4 Következtetések és javaslatok

A városi és vidéki területek közötti egyensúly fenntartása és a kölcsönös előnyök kihasználása kulcsfontosságú a fenntartható fejlődés szempontjából. A város-vidék kapcsolatok erősítése érdekében átfogó tervezésre és politikai intézkedésekre van szükség, amelyek elősegítik mindkét terület gazdasági és társadalmi prosperitását. A városok gyakran a gazdasági aktivitás, az innováció és a kulturális élet központjai, míg a vidéki területek létfontosságúak az élelmiszertermelésben és az ökoszisztéma-szolgáltatásokban. A két terület közötti szinergiák kiaknázása hozzájárulhat a gazdasági diverzifikációhoz, a munkahelyteremtéshez és a társadalmi kohézióhoz. A város-vidék együttműködés formái közé tartozhatnak a helyi termékek piacra juttatása, a közös infrastrukturális projektek, a tudás és technológia megosztása, valamint a kulturális és oktatási programok. Az ilyen típusú együttműködések elősegíthetik a helyi gazdaságok növekedését és a lakosság életminőségének javulását mind a városi, mind a vidéki területeken. A vidéki térségek valóban elengedhetetlenek a társadalom számára, és az idők során jelentős átalakuláson mentek keresztül. A változások nemcsak a vidéki gazdaságban és társadalomban mutatkoznak meg, hanem a vidék funkcióiban és szerepeiben is. A mezőgazdaság továbbra is a vidéki területek egyik alapvető funkciója, amely közvetlenül befolyásolja az élelmiszerellátás minőségét és megbízhatóságát. A mezőgazdasági gyakorlatok és technológiák fejlődése hozzájárulhat az élelmiszerbiztonság javításához és a fenntartható termelési módszerek előmozdításához. A természeti erőforrások kezelése és a biodiverzitás megőrzése szintén kulcsfontosságú funkciók, amelyek hozzájárulnak a vidéki területek gazdag ökoszisztémájának fenntartásához. Ezek a funkciók nemcsak a környezeti fenntarthatóságot támogatják, hanem a vidéki közösségek életminőségét és gazdasági lehetőségeit is javítják. A vidéki térségek átalakulása és a városi területekkel való együttműködés lehetőségei új perspektívákat nyitnak meg a helyi fejlesztések és a társadalmi-gazdasági integráció terén. A kihívások kezelése és a lehetőségek kiaknázása érdekében átfogó stratégiákra és innovatív megoldásokra van szükség, amelyek tiszteletben tartják a helyi adottságokat és kultúrát, miközben elősegítik a régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentését. A városhoz közel eső vidéki térségek valóban egyre vonzóbbá válnak, mind lakóhelyként, mind szabadidős tevékenységek helyszínéül. Ez a tendencia a városiasodás és a vidéki életmód közötti határok elmosódását tükrözi, ahol a vidéki területek új funkciókat és szerepeket látnak el. A mezőgazdaság már nem az egyetlen meghatározó tevékenység a vidéken; a gazdasági diverzifikáció és a turizmus, mint új

lehetőségek, előtérbe kerülnek. Ez a változás a mezőgazdasági tevékenységek csökkenésével és a vidéki életmód más aspektusainak fejlődésével jár együtt. A vidéki gazdaság és társadalom változásai szorosan összefüggenek a funkcionális átalakulással, amely magában foglalja a területi differenciálódást és a városi területekkel való közeledést. A vidéki területek fejlődése hozzájárulhat a regionális egyensúlyhoz és a társadalmi-gazdasági integrációhoz, miközben új lehetőségeket kínál a lakosság számára. A vidéki területek átalakulása és a városokkal való kölcsönhatás új kihívásokat és lehetőségeket teremt a tervezés és a politikai döntéshozatal számára. A cél az, hogy olyan stratégiákat alakítsanak ki, amelyek elősegítik a vidéki területek fenntartható fejlődését, miközben támogatják a városi területekkel való szinergiákat és a lakosság életminőségének javítását.

A város fogalma valóban sokrétű és különböző kontextusokban eltérően értelmezhető. Általánosan a városokat sűrűn lakott, központi funkciókat ellátó településeknek tekintik, ahol az ipari, kereskedelmi és lakóterületek együttes jelenléte jellemző. A városok a területi munkamegosztás fontos szereplői, és gyakran a gazdasági aktivitás, a kultúra és az innováció központjai.

A városok jelentősége többek között abban rejlik, hogy:

- Gazdasági jelentőség: A városokban koncentrálódnak a vállalatok, a pénzügyi intézmények és a szolgáltatások, amelyek elősegítik a gazdasági növekedést és a foglalkoztatást.
- Kulturális központok: Múzeumok, színházak, koncerttermek és egyéb kulturális intézmények találhatók itt, amelyek gazdagítják a városi életet.
- Oktatási és kutatási központok: Egyetemek és kutatóintézetek helyszínei, amelyek a tudományos és technológiai fejlődés előmozdítói.
- Infrastruktúra: Fejlett közlekedési és kommunikációs hálózatok, amelyek elősegítik az emberek és áruk mozgását.

A városok dinamikus területek, ahol folyamatosan alakulnak ki új lehetőségek és kihívások. A városi tervezés és politika kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a városok hogyan tudnak alkalmazkodni a változó társadalmi és gazdasági igényekhez, miközben fenntartható és inkluzív növekedést biztosítanak a lakosság számára. A városok és a vidéki területek közötti kapcsolatok ápolása és a kölcsönös előnyök kiaknázása tovább erősítheti a társadalmi és gazdasági fejlődést.

A Törtel-Cegléd-Nagykőrös-Szolnok kapcsolat elemzése valóban értékes betekintést nyújthat a helyi szolgáltatások használatába és a környező városokkal való interakció dinamikájába. A helyi szolgáltatások elérhetősége és minősége jelentős hatással lehet a lakosok életminőségére és döntéseire, hogy hol vegyék igénybe ezeket a szolgáltatásokat. Törtel, mint kisebb település, bizonyos szolgáltatásokat biztosítani tud, de a komplexebb igényeket valószínűleg a nagyobb közeli városokban, mint Cegléd, Nagykőrös vagy Szolnok, kell kielégíteni. Például, ha Törtelen belül korlátozott az egészségügyi vagy oktatási szolgáltatások hozzáférhetősége, a lakosok ezeket a szolgáltatásokat a nagyobb városokban kereshetik. Cegléd fontos vasúti csomópontként szolgál, amely kiváló összeköttetést biztosít Budapest, Szolnok és Szeged felé is. Ez a jó közlekedési infrastruktúra elősegítheti a Törtel és a nagyobb városok közötti mobilitást, lehetővé téve a lakosok számára, hogy könnyebben hozzáférjenek a különböző szolgáltatásokhoz. Az ilyen típusú elemzések segíthetnek a helyi döntéshozóknak és tervezőknek abban, hogy jobban megértsék a lakosság igényeit és reagáljanak a szolgáltatási hiányosságokra. A cél az, hogy javítsák a helyi szolgáltatásokat és erősítsék a regionális kapcsolatokat, hogy a lakosok számára minden szükséges szolgáltatás elérhető és megfizethető legyen. Ez hozzájárulhat a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a lakosság életminőségének javításához.

A közintézmények, mint a bölcsőde, óvoda és általános iskola, létfontosságúak egy közösség számára, és döntő szerepet játszanak a település vonzerejében. A helyi lakosok döntései, hogy helyi vagy más településeken lévő intézményeket választanak, valóban befolyásolhatják a település demográfiai és gazdasági jövőjét. A választások mögött álló okok megértése kulcsfontosságú lehet a helyi döntéshozók számára, hogy megfelelően fejlesszék az infrastruktúrát és a szolgáltatásokat.

A kérdőíves kutatás eredményei alapján érdemes lehet a következő lépéseket megfontolni:

- Helyi szolgáltatások fejlesztése: A helyi szükségleteknek megfelelő szolgáltatások biztosítása, mint például egészségügyi ellátás, oktatás és szabadidős tevékenységek.
- Közlekedési kapcsolatok javítása: A közlekedési infrastruktúra fejlesztése, hogy a lakosok könnyebben hozzáférjenek a környező városok szolgáltatásaihoz.
- Közintézmények minőségének növelése: Az oktatási és nevelési intézmények minőségének javítása, hogy a fiatal családok számára vonzóbb legyen a település.

Ezek a lépések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy Törtel vonzóbb hely legyen a meglévő és leendő lakosok számára, elősegítve ezzel a település demográfiai stabilitását és gazdasági

prosperitását. A helyi döntéshozóknak figyelembe kell venniük a lakosság igényeit és preferenciáit, hogy a település hosszú távon fenntartható és élhető maradjon.

A nagyvárosi életforma alacsonyabb preferenciája valóban fontos jelzés lehet a helyi döntéshozók és tervezők számára. Ez arra utalhat, hogy a lakosok a nyüzsgő városi élet helyett a nyugalmasabb, költséghatékonyabb környezetet részesítik előnyben. A Törtel Község lakosainak preferenciái – mint a csendes, békés környezet és a biztonságérzet – alapvető tényezők lehetnek a településfejlesztési stratégiák kialakításában.

A következő lépések javasolhatók a helyi önkormányzat és tervezők számára:

- Közösségi terek kialakítása: Parkok, sétányok és közösségi központok létrehozása, ahol a lakosok pihenhetnek és találkozhatnak.
- Biztonsági intézkedések: Megfelelő világítás, járőrszolgálat és a közösségi rendészeti programok erősítése.
- Költséghatékony életmód támogatása: Helyi piacok és közösségi kertek támogatása, ahol a lakosok friss, helyi termékeket szerezhetnek be.
- Infrastruktúra fejlesztése: A közlekedési és kommunikációs infrastruktúra javítása, hogy a lakosok könnyebben hozzáférjenek a szükséges szolgáltatásokhoz.

A helyi döntéshozóknak folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a lakosság igényeit és visszajelzéseit, hogy a fejlesztési stratégiák valóban a közösség érdekeit szolgálják. Ezek az információk segíthetnek a helyi önkormányzatnak és a tervezőknek abban, hogy a közösség igényeinek megfelelően alakítsák ki a település fejlesztési stratégiáit, és olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek tovább erősítik a község nyugodt és biztonságos jellegét.

A helyben dolgozók magas aránya, akik főként saját vállalkozásokban, helyi kisboltokban vagy az önkormányzatnál helyezkednek el, valóban azt jelzi, hogy Törtel gazdasági szerkezete a kisvállalkozásokra és az önkormányzati szektorra támaszkodik. Ez a helyzet kiváló lehetőséget kínál a helyi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozására, amelyek a következő célokat tűzhetik ki:

- Új munkahelyek teremtése: A helyi vállalkozások és iparágak fejlesztése által új álláslehetőségek létrehozása.
- Helyi vállalkozások támogatása: Pénzügyi ösztönzők, képzések és tanácsadás biztosítása a vállalkozói készségek fejlesztéséhez.

- Munkaerő-piaci igények megértése: A munkaerő-piaci trendek és igények folyamatos elemzése, hogy a képzési programok relevánsak maradjanak.

A település népszerűségének növelése érdekében a következő lépéseket is fontolóra vehetik:

- Képzési lehetőségek bővítése: Szakmai és felnőttképzési programok indítása, amelyek a helyi gazdaság igényeire szabottak.
- Infrastruktúra fejlesztése: A közlekedési és kommunikációs hálózatok javítása, hogy a munkahelyek könnyebben elérhetőek legyenek.
- Vállalkozói fórumok létrehozása: Olyan közösségi terek kialakítása, ahol a helyi vállalkozók megoszthatják ötleteiket és erőforrásokhoz juthatnak.

Ezen intézkedések nemcsak a helyi gazdaság élénkítésére szolgálnak, hanem hozzájárulnak a település társadalmi és gazdasági stabilitásának fenntartásához is. A helyi döntéshozóknak és tervezőknek figyelembe kell venniük a lakosság igényeit és a munkaerő-piaci trendeket, hogy a fejlesztési stratégiák valóban a közösség érdekeit szolgálják és hosszú távon fenntarthatóak legyenek.

A településen fontos lehet a minőségi és könnyen hozzáférhető oktatási szolgáltatások biztosítása. A gyermekes családok döntéseit befolyásolhatja az intézmények színvonala, a tanárok képzettsége, az oktatási programok sokszínűsége és a biztonságos környezet. A gyermektelen lakosok igényei eltérhetnek, és olyan szolgáltatásokat és infrastruktúrát igényelhetnek, amelyek a szabadidős tevékenységeket és a kulturális élményeket helyezik előtérbe. A helyi döntéshozók és tervezők számára ezek az információk segíthetnek a következő intézkedések meghozatalában:

- Oktatási intézmények fejlesztése: Az iskolák és óvodák infrastruktúrájának és tananyagának modernizálása, hogy vonzóbbá tegyék őket a családok számára.
- Szabadidős létesítmények kialakítása: Parkok, sportpályák és közösségi központok létrehozása, amelyek a gyermektelen lakosok és a családok számára is vonzóak.
- Kulturális programok szervezése: Koncertek, kiállítások és művészeti műhelyek támogatása, amelyek gazdagítják a helyi kulturális életet.

Az, hogy a gyermekük a bölcsődei szolgáltatások után ugyanazon a településen marad óvodába és iskolába is, azt mutatja, hogy a szülők hajlamosak a folytonosságot és a stabilitást előnyben részesíteni a gyermeknevelés terén. Ez a tendencia fontos lehet a helyi oktatási intézmények számára, mivel a gyermekük korai éveiben választott intézmények hosszú távú

hatással lehetnek a családok településen belüli mobilitására. A Törtel Község fejlesztési javaslatai számos területet érinthetnek, amelyek célja a település gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődésének elősegítése. Íme néhány konkrét javaslat, amelyeket a helyi döntéshozók megfontolhatnak:

- Oktatási intézmények támogatása: Az iskolák és óvodák infrastruktúrájának fejlesztése, korszerűsítése és a tananyagok innovatív módszerekkel történő gazdagítása.
- Vállalkozások ösztönzése: Pénzügyi ösztönzők, mint kedvezményes hitelprogramok és adókedvezmények biztosítása, valamint vállalkozói képzések és mentorprogramok szervezése.
- Környezetvédelmi intézkedések: Zöld területek kialakítása, hulladékkezelési és újrahasznosítási programok bevezetése, valamint a helyi biodiverzitás védelme.
- Egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztése: Az egészségügyi ellátás hozzáférhetőségének és minőségének javítása, valamint a szociális támogatási rendszerek erősítése.

A fejlesztési stratégiák kidolgozásakor fontos, hogy a helyi döntéshozók szorosan együttműködjenek a közösséggel, hogy a tervek valóban a lakosok igényeit és elvárásait tükrözzék.

5 Összefoglalás

A város-vidék kapcsolatának kérdése rendkívül fontos és összetett téma, amely számos országban, köztük Magyarországon is, kiemelt figyelmet kap. A városiasodás és a vidéki területek felértékelődése globális jelenség, amely kihívásokat és lehetőségeket egyaránt rejt magában. A város-vidék kapcsolatokat érintő kutatások szerint ezek a kapcsolatok számos területet érintenek, mint például a területi tervezés, a kis- és közepes városok megerősítése, az emberek, termékek, szolgáltatások és információk térbeli áramlásának elősegítése, az élelmiszerbiztonsági rendszerek támogatása, valamint a mobilitás és migráció, az urbanizáció és vidékfejlesztés környezeti hatásainak csökkentése. Magyarországon a vidékfejlesztési programok kiemelten kezelik az ökoszisztémák helyreállítását, megőrzését és fejlesztését, az élelmiszerlánc-szervezetek és a mezőgazdasági kockázatkezelés előmozdítását, valamint a társadalmi befogadást, a szegénység csökkentését és a vidéki területek gazdasági fejlődését. Ezek a programok az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EAFRD) és a nemzeti hozzájárulások által finanszírozottak. A vidék és város közötti határvonal meghúzása nem mindig egyértelmű, hiszen a két terület közötti átjárhatóság és kölcsönhatások egyre növekvő mértékűek. A vidék fogalmának meghatározása gyakran a hétköznapi életben használt értelemben történik, amely az ország minden városát és falvát magában foglalja, kivéve a fővárost. Ez a megközelítés segít abban, hogy a vidékfejlesztési stratégiák és programok a lehető leginkább a helyi igényekre és sajátosságokra szabottak legyenek. A vidékfejlesztési törekvések célja, hogy a vidéki területek vonzóbbá váljanak az ott élők és az oda költözők számára is, elősegítve ezzel a gazdasági növekedést, a társadalmi integrációt és a fenntartható fejlődést. A vidéki területek felértékelődése és a városiasodás egyensúlyának megteremtése kulcsfontosságú a jövőbeli társadalmi-gazdasági fejlődés szempontjából.

A fekvés, domborzat, növényzet, lakosság és gazdasági jelleg egyedi kombinációja adja meg minden vidéki terület karakterét, és ezek a tényezők összességében határozzák meg a városokkal való kapcsolat dinamikáját. Az életminőség szempontjából a város-vidék kapcsolatok elemzése különösen fontos, hiszen ezek a kapcsolatok befolyásolják az egészségügyi ellátást, az oktatást, a munkalehetőségeket, a kulturális és szabadidős tevékenységek hozzáférhetőségét, valamint a környezeti minőséget. A társadalmi, politikai, kulturális és gazdasági különbségek feltárása pedig hozzájárulhat a célzott fejlesztési stratégiák kidolgozásához, amelyek csökkenthetik a városi és vidéki területek közötti

szakadékot. A szakdolgozatom témájának választása, amely a város-vidék kapcsolatokra összpontosít, hogy milyen fontosak a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek csökkentését és a fenntartható fejlődés előmozdítását. A város-vidék kapcsolatok mélyreható megértése és a kapcsolódó kihívások kezelése kulcsfontosságú lehet a jövőbeli tervezési és fejlesztési döntések szempontjából.

Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt, amikor a város-vidék kapcsolatát tűztam ki célul. Szerettem volna ezáltal mélyebben megismerni az általam választott Törtel pozícióját a környező városokkal szemben. Cegléddel, mint járási székhellyel, ami közúton 13 km-re található, Nagykőrössel, ami 17 km-re és Szolnokkal, ami Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye vármegyeszékhelye, ami 28 km-re található Törtel településtől. Ezek alapján vizsgáltam meg, hogy milyen kapcsolatrendszerrel rendelkezik Törtel az alábbi településekkel szemben. A vidékiség sokat hangoztatott jellemzője a jobb környezeti minőség, a nagyobb zöldfelületi arány. Ez nyilvánvalóan befolyásolja a vidék által betölthető funkciókat és ezen keresztül kapcsolatát a városi térségekkel is. Megvizsgáltam a város-vidék kapcsolatokról szóló elméleteket történetiségükben, hogy látszanak azok a folyamatok, ahogyan ezek az elméletek kialakultak, az esetleges különbségek az általam választott város és vidék között. A dolgozatomban egy helyspecifikus kérdőíves vizsgálatot végeztem, ami nagyon érdekes megközelítést nyújt a törteli lakosok szolgáltatásigényeinek és a környező városokkal való kapcsolatuknak a megértéséhez. A község és város közötti különbségek tényleg nem mindig egyértelműek, és gyakran függenek olyan tényezőktől, amelyek nehezen mérhetőek vagy definiálhatóak. Az, hogy a községek bizonyos mértékben hordozzák a városok sajátosságait, és hogy a városoknak is vannak falvakra jellemző vonásai, rámutat arra, hogy a települések közötti határok egyre inkább elmosódnak. Ez különösen igaz lehet a szolgáltatások terén, ahol a nem helyben dolgozó lakosok gyakran a munkahelyükön vagy annak közelében veszik igénybe a különböző szolgáltatásokat, ami befolyásolhatja a helyi gazdaságot és a közösségi életet. A dolgozatban végzett kutatás fontos betekintést nyújthat abba, hogyan alakulnak a helyi szolgáltatások és a lakosok igényei, valamint, hogy milyen stratégiákat lehetne alkalmazni a helyi szükségletek jobb kiszolgálása érdekében. Ez a tudás segíthet a döntéshozóknak és a helyi vállalkozásoknak a szolgáltatások fejlesztésében és a település vonzerejének növelésében.

A kérdőív által vizsgált Törtel-Cegléd-Nagykőrös-Szolnok kapcsolat elemzése fontos információkat szolgáltatott a helyi szolgáltatások igénybevételéről és a környező városokkal való interakcióról. A szolgáltatások elérhetősége Törtelen belül megfelelő lehet, de

amennyiben hiányosságok merülnek fel, a lakosok valószínűleg a legközelebbi nagyobb településeken – mint Cegléd, Nagykőrös vagy Szolnok – keresnek megoldást. A közintézmények, így a bölcsőde, óvoda és általános iskola igénybevétele szintén fontos kérdés. A helyben élők döntése, hogy helyi vagy más településen található intézményeket választanak, befolyásolhatja a település demográfiai és gazdasági jövőjét. A választások mögött álló okok megértése segíthet a helyi döntéshozóknak a szükséges infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésében, hogy vonzóbbá tegyék a települést a fiatal családok számára és megőrizték a meglévő lakosságot. A kérdőíves kutatás eredményei alapján érdemes lehet további lépéseket megfontolni a helyi szolgáltatások fejlesztésére, a közlekedési kapcsolatok javítására, és a közintézmények minőségének növelésére, hogy a lakosok számára Törtel maradjon az elsődleges választás.

6 Irodalomjegyzék

- Beluszky P. – Sikos T. T.(1982): Magyarország falutípusai. MTA FKI, Budapest
- Csatári, B. (1996). A magyarországi kistérségek néhány jellegzetessége. Kecskemét: MRA RKK Alföldi Tudományos Intézet.
- Csurgó B. (2013): „Vidéken lakni és vidéken élni” A városból vidékre költözők hatása a vidék átalakulására: a város környéki vidék
- Enyedi GY. (1984): A magyar településhálózat átalakulási tendenciái. In: A városépítésről. Szerk. Preisch G. Kossuth Kiadó, Budapest,
- G. Fekete Éva – Integrált vidékfejlesztés - [VIDÉKFEJLESZTÉS 1 \(uni-miskolc.hu\)](http://uni-miskolc.hu)
- Glatz F. (2010): Vidékpolitika, vidékfejlesztés és új intézményei. Glatz Ferenc (szerk.): Párbeszéd a vidékért sorozat. MTA Történettudományi Intézet, MTA Társadalomkutató Központ. Budapest
- Godáné Dr. Sörös Anett – A vidéki életminőséget befolyásoló tényezők - <https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/13715/God%C3%A1n%C3%A9%20Dr%C5%91r%C3%A9s%20Anett-A%20vid%C3%A9ki%20%C3%A9letmin%C5%91s%C3%A9get%20befoly%C3%A1sol%C3%B3%20t%C3%A9nyez%C5%91k.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hajnal K. (n.a.): A települések típusai In: Pirisi G – Trócsányi A (n.a.): Általános társadalom- és gazdaságföldrajz
- Illés I. (2008): Regionális gazdaságtan. Területfejlesztés. Typotex Kiadó, Budapest.
- Kiszeloovics és Társa- - Törtel község településrendezési terv, Alátámasztó munkarész 2012. Kiszeloovics és Társa Településtervező Kft., Szolnok
- Kovács I. (2007) – Vidékiek és Városiak, A tudás- és imázshasználat hatásai a vidéki Magyarországon
- Kovács I. (2012): A vidék az ezredfordulón. A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti és hatalmi változásai. Argumentum, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont (Szociológiai Intézet),
- Kovács T. (1998.) Mi tekinthető vidéknek? Gazdálkodás. XLII. évf. 5. sz

Kőszegfalvy GY. – Loydl T. (1999): Településfejlesztés, ELTE ötvös Kiadó, Budapest

Lettrich E. (1975): Településhálózat, urbanizáció, igazgatás. MTA Állam- és Jogtudományi Intézet, Budapest.

Lukács G. S. (2008): Sikeres Vidék. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest.

Mötv., 104.§, 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól. 321/2012.Korm.r., 13-15.§§, 321/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a területszervezési eljárásról

OECD (2001): <https://www.oecd.org/hungary/hungaryandtheoecd.htm>

Ritter Krisztián – Vidéki foglalkoztatás, mint a vidék gazdasági biztonságának alapja - <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15950/Videki%20foglalkoztatasi.pdf?sequence=1>

internet 1 - [Településtörténet \(lgov.hu\)](http://telepulestortenet.lgov.hu) 02.28. 18:15

internet 2 - [Törtel község, település Pest megyéből \(hunmix.hu\)](http://tortel.kozseg.telepules.pestmegye.hu) 02.28 18:20

internet 3 - [Magyarország helységnévtára \(ksh.hu\)](http://magyarorszag.helysegnevtara.ksh.hu) 02.28. 18:38

internet 4 - <https://cegled.asp.lgov.hu/telepulestortenet> 02.29. 17:08

internet 5 - <https://cegled.asp.lgov.hu/foldrajzi-fekves> 03.03. 18:55

internet 6 - https://hvg.hu/360/20230928_nepszamlalas_2022_Budapest_vidék 03.04. 15:34

internet 7 - https://asztivaniskola.lapunk.hu/dokumentumok/a_varosok_telepulesfoldrajza.pdf 03.06. 18:38

internet 8 - https://tortel.asp.lgov.hu/sites/tortel/files/imce/2020-05/vizsgalat_2020_0.pdf 03.09. 12:25

internet 9 - https://www.cegled.hu/html_oldalak/tiny_files/pdf/varos/partnersegi_egyeztetesek/2016/megalapozo_vizsgalat_20160801.pdf 03.12. 10:25

internet 10 - [A települések szerkezete \(pte.hu\)](http://atelepulesek.szerkezete.pt.hu)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Antal Mária Veronika
A Hallgató Neptun kódja: IBLK2U
A dolgozat címe: Város-vidék kapcsolatok vizsgálata Törtel és Cegléd térségében
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: MATE Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak ítélem, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év április hó 18 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

Antal Mária Veronika (hallgató Neptun azonosítója: **IBLK2U**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gyöngyös, 2024. április 16.

Dr. Koncz Gábor
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

8 Mellékletek

1. melléklet – Kérdőív

Törtel-Cegléd-Nagykőrös-Szolnok kapcsolatok elemzése a választott térségben

Kérdőív

1. kérem, írja be az adatait:

Nem:

Életkor:

Lakóhely:

2. Hol képzelel el az ideális életet?

Falu/község/nagyközség

kisváros

nagyváros

tanya

3. Mik a fő szempontok a lakóhely kiválasztásánál?

biztonság

nyugalom

nyüzsgés

vásárlási lehetőség

szórakozási lehetőség

munkalehetőség

tanulási lehetőség

ne kelljen autóba ülni

tiszta levegő

tájkép

nagyváros közelsége

egyéb idegenforgalmi régió közelsége (Balaton, folyó, hegység, stb)

Egyéb

4. Jelen szolgáltatások közül melyik érhető el az Ön lakhelyén?

bevásárlás

banki szolgáltatás

postai szolgáltatás

fodrász

kozmetikus
egészségügy
szórakozás
ügyintézés

5. Szolgáltatás hiányában melyik közeli városban keres megoldást?

Cegléd
Nagykőrös
Szolnok

6. Jelenleg megvan elégedve azzal a településsel, ahol él?

igen
nem

7. Elképzelhetőnek tartja, hogy a későbbiekben beköltözne az alábbi városokba?

Cegléd
Nagykőrös
Szolnok

8. Helyben dolgozik?

igen
nem

9. Nem esetén, az alábbi városok közül melyikben található a munkahelye?

Cegléd
Nagykőrös
Szolnok
egyéb

10. Van gyermeke?

igen
nem

11. Gyermeke a településen jár iskolába óvodába, bölcsődébe?

igen
nem

12. Ha nem akkor az alábbi városok közül melyikben?

Cegléd
Nagykőrös
Szolnok